УДК 377.091 : 37.035
№ держреєстрації 0117U002381
Інв. №

Національна академія педагогічних наук України
Державний заклад вищої освіти
«Університет менеджменту освіти»
вул. Січових Стрільців, 52-а, м. Київ, 04053; тел. (044) 484-10-96, ф. 481-38-00
E-mail: rector@umo.edu.ua Код ЄДРПОУ 35830447

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор ДЗВО «Університет менеджменту освіти»,
доктор філософії, професор
_____ М.Ю. Кириченко
_____ 2021 р.

ЗВІТ
ПРО НАУКОВО-ДОСЛІДНУ РОБОТУ
«УДОСКОНАЛЕННЯ СУЧАСНИХ МОДЕЛЕЙ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ»
0117U002381

(остаточний)

Науковий керівник НДР
доктор педагогічних наук, доцент,
директор Білоцерківського інституту
неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» _____ В.В. Сидоренко
(підпис)

_____ 2021
(дата)

Рукопис закінчено 23 листопада 2021р

Результати роботи розглянуто Вченою радою ДЗВО «УМО»,
протокол № 1 від 19 січня 2022 р.

Результати роботи розглянуто Вченою радою Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України,
протокол № 10 від 30 листопада 2021р.

2

СПИСОК АВТОРІВ

Керівник НДР: Директорка інституту, докт.пед. наук, доцентка	23.11.2021	Вікторія СИДОРЕНКО (усі розділи звіту)
Відповідальні виконавці: зав. каф. МПО та СГД, канд.політ.наук, доцент	23.11.2021	Андрій ЄРМОЛЕНКО (2 розділ)
зав. кафедри ПП та М докт. екн. Наук, професор	23.11.2021	Ігор ГРОЗНИЙ (3 розділ)
зав. каф. ТНОП та Д кандидат с.-г. наук, доцент	23.11.2021	Євгеній ІВАШЕВ (4 розділ)
Виконавці:		
професор кафедри МПОтаСГД докт. філос. наук, професор	23.11.2021	Володимир МАНДРАГЕЛЯ (2 розділ)
доцент кафедри МПО та СГД канд.пед. наук, доцент	23.11.2021	Володимир КУЛІШОВ (2 розділ)
доцент кафедри МПО та СГД канд.пед. наук	23.11.2021	Світлана МАСЛІЧ (2 розділ)
ст. викл. кафедри МПО та СГД	23.11.2021	Світлана ШЕВЧУК (2 розділ)
ст. викл. кафедри МПО та СГД	23.11.2021	Тетяна ЩИПСЬКА (2 розділ)
ст. викл. кафедри МПО та СГД	23.11.2021	Оксана ПЕТРУШАК (2 розділ)

3

професорка кафедри ПП та М д.екон.наук, доцентка	23.11.2021	Лідія ГОРОШКОВА (3 розділ)
доцентка кафедри ПП та М канд. псих. наук, доцент	23.11.2021	Наталія ТОРБА (3 розділ)
доцент кафедри ПП та М канд. екон. наук, доцент	23.11.2021	Оксана РУДИЧ (3 розділ)
доцент кафедри ПП та М канд. екон. наук, доцент	23.11.2021	Ольга ФАРХШАТОВА (3 розділ)
доцент кафедри ПП та М канд. псих. доцент	23.11.2021	Алла ЛУКІЯНЧУК (3 розділ)
старший викладач кафедри ПП та М	23.11.2021	Віра ХАРАГІРЛО (3 розділ)
доцент кафедри ТНОП та Д канд. с-г наук доцент	23.11.2021	Олександр САХНО (4 розділ)
ст.викладач кафедри ТНОП та Д кандидат технічних наук	23.11.2021	Віра ГРЯДУЩА (4 розділ)
ст.викладач кафедри ТНОП та Д	23.11.2021	Анастасія ДЕНИСОВА (4 розділ)
викладач кафедри ТНОП та Д	23.11.2021	Світлана УДОВИК (4 розділ)

РЕФЕРАТ

Звіт про НДР: 127 сторінок, 1 частина, 11 таблиць, 12 рисунків, 38 джерел.

Перелік ключових слів: «професійна компетентність», «професійна освіта», «система професійної освіти», «підвищення кваліфікації», «модель підвищення кваліфікації», «компетентність», «результати навчання», «індивідуальна освітня траєкторія», «психолого-педагогічна компетентність», «науково-методична компетентність», «мотиваційна компетентність», «інноваційна компетентність», «конфліктологічна компетентність», «цифрова компетентність», «цифрові технології», «компетентнісний підхід», «компетентний фахівець», «замовники освітніх послуг», «ринок праці», «освітньо-професійна програма», «стандарт професійної освіти», «модуль», «безперервний професійний розвиток», «навчання впродовж життя», «формальна освіта», «неформальна освіта», «інформальна освіта», «освіта дорослих».

Об'єкт дослідження – система безперервної освіти педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Мета роботи – теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності інноваційних моделей розвитку науково-методичної, психолого-педагогічної та цифрової компетентності як складників професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, експериментальна перевірка умов розвитку компетентностей педпрацівників ЗП(ПТ)О з урахуванням сучасних вимог до особистості педагога та освітнього процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Методи дослідження. Для досягнення мети, вирішення поставлених завдань і перевірки гіпотези дослідження використано *комплекс взаємопов'язаних загальнонаукових методів:*

– ***теоретичні***: ***аналіз і синтез*** – із метою виявлення сутності досліджуваного феномену, виокремлення чинників, які впливають на підготовку конкурентоспроможного на ринку праці педагога

професійно-технічної освіти; ***системно-історичний метод*** – для типології наукових поглядів і підходів на природу і зміст професійної компетентності в історії філософсько-педагогічної думки; ***метод термінологічного аналізу***, пов'язаний із визначенням категорійного статусу професійної компетентності в системі педагогічних дефініцій; **функціонально-структурного аналізу** – для опису структурно впорядкованого складу моделей розвитку професійної компетентності в системі професійної освіти; **контент-аналіз нормативно-правових документів у галузі освіти**, навчально-методичного забезпечення (навчально-тематичних планів, програм тощо) розвитку професійної компетентності в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; **SWOT-аналіз існуючої системи підвищення кваліфікації,** з'ясування тенденцій і закономірностей, досягнень і недоліків; **моделювання** – для розроблення інноваційних моделей розвитку професійної компетентності; **абстрагування, ідеалізації, формалізації та узагальнення** – для систематизації і формулювання висновків, визначення напрямів подальшого дослідження проблеми;

– ***емпіричні***: бесіда, опитування, анкетування, тестування, фокусоване інтерв'ю, комп'ютерне діагностування на LMS «Професвіта», офіційному сайті Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (https://binpo.com.ua/), вивчення результатів професійної діяльності на курсах підвищення кваліфікації (випускних творчих робіт, проєктів, професійних кейсів, технологічних портфоліо та ін.); **обсерваційні** (безпосереднього й опосередкованого спостереження за розвитком професійної компетентності під час констатувального і формувального етапів експерименту, самоспостереження); праксиметричні (професіографічний аналіз); педагогічний експеримент, модельний експеримент; експертна оцінка за методом Дельфі;

– ***методи математичної статистики*** – для обробки й

узагальнення результатів дослідно-експериментальної роботи, установлення залежності кількісних і якісних показників у контрольних та експериментальних групах від упровадження експериментального чинника, визначення їх вірогідності і достовірності, зокрема кореляційний аналіз, метод імпліфікаційних шкал, перевірки альтернативних гіпотез за критерієм однорідності χ^2-Пірсона, квантифікаційні і кваліметричні – для виявлення розвитку професійної компетентності. Для статистичної автоматичної обробки даних розроблено таблиці, діаграми за допомогою програм MS EXCEL.

Уперше *розроблено, експериментально перевірено і впроваджено* в підготовку педагогічних працівників інноваційні моделі розвитку професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О; *здійснено* екстраполяцію спроєктованих інноваційних моделей розвитку професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, її сутнісних складників, елементного складу (цільового, аксіологічного, акметехнологічного, діяльнісно-упроваджувального, управлінського, моніторингово-результативного, рефлексійного) на систему підвищення кваліфікації педагогів закладів ППО; *виявлено* основні чинники та організаційно-педагогічні, методичні умови для розвитку психолого-педагогічної, науково-методичної та цифрової компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О; *визначено* складники психолого-педагогічної, науково-методичної та цифрової компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О; *визначено* рівні та критерії оцінки розвитку психолого-педагогічної, науково-методичної та цифрової компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О; *розроблено та експериментально перевірено* продуктивність діяльності Школи педагогічного коучингу як сучасної моделі для підготовки інноваційного, вмотивованого, конкурентоспроможного педагога професійної освіти.

Уточнено зміст понять «професійна освіта», «система професійної освіти», «підвищення кваліфікації», «модель підвищення кваліфікації»,

«компетентність», «результати навчання», «індивідуальна освітня траєкторія», «психолого-педагогічна компетентність», «науково-методична компетентність», «мотиваційна компетентність», «інноваційна компетентність», «конфліктологічна компетентність», «цифрова компетентність», «цифрові технології», «компетентнісний підхід», «компетентний фахівець», «замовники освітніх послуг», «ринок праці», «освітньо-професійна програма», «стандарт професійної освіти», «модуль», «безперервний професійний розвиток», «навчання впродовж життя», «формальна освіта», «неформальна освіта», «інформальна освіта», «освіта дорослих».

Експериментально доведено дієвість екстрапольованих спроєктованих інноваційних моделей підвищення кваліфікації в контексті розвитку професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, їх сутнісних складників, елементного складу (цільового, аксіологічного, акметехнологічного, діяльнісно-упроваджувального, управлінського, моніторингово-результативного, рефлексійного) на систему підвищення кваліфікації педагогів закладів ППО.

Подальшого розвитку набули основні принципи та концептуальні засади професійного розвитку педагога ПО, основні методичні підходи до розвитку професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О.

На основі результатів виконання НДР підготовлено 216 публікації:

офіційна продукція – 22; наукова продукція: монографії – 9, статті – 88 публікації в наукометричних виданнях (scopus або web of science core collection) – 14, фахові видання – 16; статті у міжнародних виданнях – 3; статті у періодичних виданнях – 1; матеріали в збірниках наукових праць – 54 (у т.ч. матеріали закордонних конференцій – 10, матеріали міжнародних конференцій – 15, матеріали всеукраїнських конференцій – 12, матеріали регіональних конференцій – 6, збірники матеріалів семінарів, конференцій тощо – 11); виробничо-практична продукція: – 11 практичні порадники – 1; методичні рекомендації – 8; збірники навчально-методичних розробок, збірники програм –

2; навчальна продукція: 86 програми – 4, цифрові програмно-методичні комплекси – 1; навчальні посібники, підручники – 1; навчально-методичні посібники – 10, навчальні підручники у міжнародних виданнях – 1; спецкурси – 1; робочі програми та силабуси – 68.

ЗМІСТ

ЧАСТИНА 1

Скорочення та умовні познаки …….. 12

Передмова…… 13

Вступ…….. 16

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ З ТЕМИ «УДОСКОНАЛЕННЯ СУЧАСНИХ МОДЕЛЕЙ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ»…….. 29

1.1 Загальні відомості…….. 29

1.2 Актуальність науково-дослідної роботи……..... 30

1.3 Об’єкт, предмет, мета дослідження…… 31

1.4 Теоретична значущість, наукова новизна і практична значущість дослідження …… 36

1.5 Календарний план виконання науково-дослідної роботи…… 41

РОЗДІЛ 2. РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕ-ТЕНТНОСТІ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ ЗП(ПТ)О…… 47

2.1 Організація підсумково-узагальнювального етапу дослідження…… 47

2.2 Упровадження змістового компоненту моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О за інноваційними моделями підвищення кваліфікації …. 50

2.3 Упровадження процесуального компоненту моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогічних

працівників ЗП(ПТ)О за інноваційними моделями підвищення кваліфікації …… 54

2.4 Анотований перелік наукових розробок, рекомендованих до впровадження…… 57

Висновки до розділу 2…..……..... 69

РОЗДІЛ 3. УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УМОВ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ…… 74

3.1 Основні завдання та концептуальні положення дослідження…….. 74

3.2 Умови розвитку психолого-педагогічної компетентності в системі підвищення кваліфікації педагога професійної освіти… 76

3.3 Експериментальна перевірка продуктивності інноваційних моделей підвищення кваліфікації як умови розвитку психолого-педагогічної компетентності ……. 85

3.4 Упровадження результатів наукових досліджень за звітний період ……. 87

Висновки до розділу 3…..……..... 100

РОЗДІЛ 4. ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ……. 103

4.1 Організація підсумково-узагальнювального етапу дослідження. Результати моніторингу ……..… 103

4.2 Результати наукових досліджень за звітний період …… 109

4.3 Упровадження результатів наукових досліджень за звітний період…… 114

Висновки до розділу 4…..……..... 118

Висновки…….. 120

Перелік джерел посилання…… 123

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України – БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України.

Державний стандарт України – ДСТУ.

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти – ЗП(ПТ)О.

Змістовий модуль – ЗМ.

Інформаційно-комунікаційні технології – ІКТ.

Кафедра методики професійної освіти і соціально-гуманітарних дисциплін – кафедра МПО та СГД.

Кафедра педагогіки, психології та менеджменту – кафедра ПП та М.

Кафедра технологій навчання, охорони праці та дизайну – кафедра ТНОП та Д.

Міністерство освіти і науки України – МОН України.

Науково методична компетентність – НМК.

Науково-дослідна робота – НДР.

Науково-методичний центр професійно-технічної освіти – НМЦ ПТО.

Національна академія педагогічних наук України – НАПН України.

Національна рамка кваліфікацій – НРК.

Післядипломна педагогічна освіта – ППО.

Професійна (професійно-технічна) освіта – П(ПТ)О.

Цифрова компетентність – ЦК.

International Organization for Standardization, Міжнародна Організація зі Стандартизації, найбільший у світі розробник і поширювач міжнародних стандартів; ISO є мережею національних організацій зі стандартизації – ISO.

ПЕРЕДМОВА

Сучасна система професійної освіти в умовах реформування спрямована на вирішення складних завдань підготовки кваліфікованих робітників відповідно до потреб економіки регіонів та загалом держави, а також відповідної галузі виробництва з урахуванням професійних інтересів, уподобань, вибраного рівня кваліфікації, світогляду особистості здобувача освіти. Означена проблема спонукає педагогічну спільноту до пошуку нових підходів до організації освітнього процесу, удосконалення змісту і структури, форм та методів організації навально-пізнавальної діяльності робітничих кадрів, упровадження сучасних педагогічних, інформаційних та виробничих технологій навчання. Вирішення проблеми перебуває у площині впровадження випереджувальних змін у систему підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників – викладачів професійно-теоретичної підготовки та майстрів виробничого навчання.

У проєкті Закону України «Про професійну освіту та професійне навчання» зазначено, що постійне підвищення якості професійної освіти і професійного навчання є необхідною умовою зростання підприємницької активності та доходів громадян, сталого розвитку територіальних громад і суспільства, забезпечення ринків праці та економіки країни спеціалістами високої кваліфікації, формування на цій основі високоякісного людського капіталу та зростання добробуту українського народу.

Розвиток держави, освіти, економіки, виробництва стимулюють професійне зростання педагога, дають можливість більш цілісно вивчити процес удосконалення професійної компетентності, розглянути освітню ситуацію в різних аспектах та ракурсах, визначити власний рівень професійної компетентності, створити індивідуальну траєкторію професійного зростання, спрогнозувати програму самотворення, саморозвитку та самореалізації, оскільки професійна компетентність педагогічного працівника закладу професійної освіти – це результат творчої професійної діяльності, інтегрований

показник особистісно-діяльнісної сутності педагога. Тому заклади вищої освіти повинні активно реагувати на нові потреби сучасного педагогічного працівника та постійно працювати над удосконаленням освітнього середовища.

Удосконалення освітнього середовища сучасного закладу професійної освіти, підвищення якості освітнього процесу вимагає постійного **вдосконалення моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти** в контексті формування та розвитку професійної компетентності**.** Науково-педагогічні працівники Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України досліджують питання, які пов`язані з підвищенням ефективності системи безперервної освіти педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в контексті впровадження інноваційних моделей безперервного розвитку професійної компетентності в курсовий та міжкурсовий періоди в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти.

Науково-дослідна робота Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» «**Удосконалення сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти у контексті формування та розвитку професійної компетентності**» (РК №0117U002381) здійснюється впродовж 2017-2021 рр. і охоплює п’ять дослідницьких етапів.

На п’ятому – *підсумково-узагальнювальному етапі* (2021 р.) дослідження *здійснено* розробку програм підвищення кваліфікації за результатами контрольного експерименту, науково-методичний супровід навчального процесу у курсовий період; впровадження відкоригованого за запитами слухачів змістового та процесуального компонентів підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О за інноваційними моделями; аналіз ефективності використання розроблених спецкурсів; систематизацію та узагальнення результатів дослідження, спрямованого на експериментальну апробацію інноваційних моделей розвитку професійної компетентності педагогів ЗП(ПТ)О в курсовий та міжкурсовий періоди підвищення кваліфікації.

Узагальнення результатів дослідження за проблемою науково-дослідної роботи проведено науково-педагогічними працівниками трьох кафедр інституту, а саме:

– кафедрою методики професійної освіти і соціально-гуманітарних дисциплін з теми: *«Розвиток науково-методичної компетентності педагогів професійної школи за інноваційними моделями у системі неперервної освіти»;*

– кафедрою педагогіки, психології та менеджменту з теми: «*Розвиток психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі неперервної професійної освіти*»;

– кафедрою технологій навчання,охорони праці та дизайну з теми: «*Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників професійних навчальних закладів засобами інформаційно-комунікаційних технологій*».

У розділах 2, 3, 4 викладено основний матеріал досліджень трьох кафедр за підтемами реалізації НДР. Тому кожен із цих розділів завершується самостійними висновками.

Остаточний звіт науково-дослідної роботи містить результати досліджень за період з *01.01.2021 р. по 31.12.2021 р*.

ВСТУП

Актуальність дослідження. Задоволення нових запитів суспільства в підготовці фахівців вимагає перебудови всієї діяльності закладів освіти всіх рівнів. Глобалізаційні та інтеграційні процеси, потужний розвиток інформаційно-цифрових технологій, суттєва трансформація на ринку праці актуалізували потребу у підвищенні якості освітніх послуг, соціальної і професійної мобільності фахівця, їхньої конкурентоспроможності на ринку праці, інших особистісних якостей випускників. Оновлення і радикальної модернізації потребує і система професійної освіти[1] України, яка трактується як галузь освіти дорослих, що забезпечує неперервне вдосконалення професійних знань, умінь та навичок педагогічних, науково-педагогічних та керівних кадрів освіти шляхом підвищення кваліфікації, перепідготовки, спеціалізації та стажування на основі новітніх технологій, досягнень науки і виробництва.

Система П(ПТ)О України перебуває у стані реформування й характеризується розгалуженою мережею освітніх закладів різних типів і форм власності. За тридцять років їх кількість зменшилася майже удвічі (з 1285 у 1991 р. до 711 у 2020 р.). Сучасна система П(ПТ)О охоплює: 3 професійні коледжі, 157 вищих професійних училищ, 7 вищих художніх професійних училищ, 90 центрів П(ПТ)О, 312 професійних ліцеїв, 1 професійний ліцей художнього профілю, 66 професійно-технічних училищ, 1 художнє професійно-технічне училище, 1 професійне училище, 60 навчальних центрів при установах виконання покарань, 13 закладів, що є структурними підрозділами закладів вищої освіти. У них здійснюється підготовка за 430 робітничими професіями. Освітній процес забезпечують майже 34 тис. педагогів, із них понад 14 тис. — старших майстрів і майстрів виробничого навчання.

Проте якість підготовки випускників ЗП(ПТ)О **не повною мірою відповідає вимогам роботодавців**. За даними огляду Світового банку

[1] **Професійна освіта** – систематизована сукупність здобутих особою результатів навчання і компетентностей за професією (професіями) та/або кваліфікацією (кваліфікаціями), що засвідчується відповідним документом про професійну освіту (проєкт Закону України «Про професійну освіту та професійне навчання»)

«Навички для сучасної України», у 2018 р. понад 58 % опитаних роботодавців зазначили, що випускники закладів освіти різних рівнів не володіють необхідними знаннями і компетентностями для професійної діяльності. Чотири з десяти фірм у ключових секторах української економіки констатують значний розрив між практичними навичками, якими володіють робітники, і навичками, потрібними фірмам для досягнення бізнес-цілей. Основною причиною цього є консервативність системи П(ПТ)О, її подрібненість та ресурсна слабкість. Організація підготовки кваліфікованих робітників за дуальною формою здобуття освіти потребує систематичного науково-методичного супроводу. Викладачі та майстри виробничого навчання недостатньо володіють сучасними навичками, зокрема застосування інноваційних педагогічних технологій, розроблення й використання SMART-комплексів, розвитку кар'єрної, підприємницької, енергозбережувальної, здоров'язбережувальної, самоосвітньої та інших компетентностей, необхідних кваліфікованим робітникам в умовах сучасного ринку праці. **Недостатня сформованість компетентностей і кваліфікацій педагогічних працівників спричинена застарілими підходами до професійної психолого-педагогічної підготовки, нерозвиненістю технологічної та цифрової культури, навичок освітнього самоменеджменту.**

З метою вдосконалення національної системи П(ПТ)О підготовлено та ухвалено МОН України Концепцію реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року; розроблено Стратегію розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року; триває робота над проєктом Закону України «Про професійну освіту». У 2021 р. відповідно до Указу Президента України «Про пріоритетні заходи щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти» від 31 березня 2021 р. створено Раду з питань розвитку професійної (професійно-технічної) освіти як консультативно-дорадчий орган, покликаний об'єднувати зусилля всіх стейкхолдерів, модернізувати галузь і надавати додаткові інструменти для

якісної підготовки кваліфікованих робітників. Відповідно до Національної рамки кваліфікацій у 2015-2021 рр. розпочато розроблення професійних та освітніх стандартів; запроваджено інноваційні форми здобуття професійної освіти; розширено співпрацю ЗП(ПТ)О з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування і роботодавцями; створено регіональні ради П(ПТ)О; започатковано впровадження технологій проєктного менеджменту тощо.

Реформа професійної (професійно-технічної) освіти спрямована на **підготовку кваліфікованих і конкурентоспроможних на ринку праці фахівців на засадах компетентнісного підходу**, які здобули освітні та професійні компетентності відповідно до їхніх інтересів, здібностей, можливостей, потреб національної економіки та знаннєвого суспільства, із залученням до освітнього процесу висококваліфікованих працівників виробництва та сфери послуг, шляхом державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти та взаємозв’язку з ринком праці, створення умов для розвитку дуальної форми здобуття освіти тощо.

Завданнями державної політики у сфері професійної освіти є: забезпечення конституційного права особи на здобуття професійної освіти відповідно до її інтересів та здібностей; створення правових, економічних та фінансових умов для функціонування та розвитку системи професійної освіти; забезпечення доступності та безоплатності здобуття професійної освіти; створення умов для забезпечення якості професійної освіти та якості освітньої діяльності; створення умов для реалізації закладами професійної освіти фінансової, академічної, організаційної та кадрової автономії; стимулювання розвитку співпраці закладів професійної освіти з роботодавцями, їх організаціями та об’єднаннями; створення умов для здобуття професійної освіти впродовж життя; забезпечення прав на здобуття професійної освіти особам з особливими освітніми потребами; створення умов для інтеграції системи професійної освіти у європейський освітній простір.

Оновлення П(ПТ)О спрямовується на вдосконалення її змісту відповідно до динамічних техніко-технологічних змін в економіці; розширення підготовки кваліфікованих робітників зі складних інтегрованих професій; реалізацію компетентнісного підходу до розроблення 169 професійних і 561 освітнього стандартів згідно з вимогами Національної рамки кваліфікацій; упровадження гнучких траєкторій здобуття повних і часткових кваліфікацій; професійне спрямування змісту предметів загальноосвітньої підготовки з урахуванням специфіки майбутньої професії.

Відповідно до проєкту Закону України **«Про професійну освіту та професійне навчання»** сфера професійної освіти і професійного навчання спрямована на формування і розвиток компетентностей особистості, необхідних для її самореалізації впродовж життя, виховання відповідальних громадян і працівників, що спрямовують свою діяльність на задоволення найкращих інтересів людей і суспільства, зокрема шляхом якісного та добросовісного виконання робіт, надання послуг чи вироблення товарів, здійснення іншої професійної діяльності.

У Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (2021 р.) зазначено, що в сучасних умовах відбувається децентралізація управління системою П(ПТ)О, передача закладів у комунальну власність, розширення їх автономії; розвиток державно-приватного партнерства; запровадження дуальної форми здобуття освіти; відкриття навчально-практичних, кваліфікаційних центрів, центрів професійної досконалості. Основними проблемами функціонування вітчизняної системи П(ПТ)О є: значне зменшення кількості ЗП(ПТ)О, а ще більшою мірою контингенту здобувачів у них; невідповідність якості підготовки кваліфікованих робітників зрослим вимогам роботодавців; недостатня мотивація соціальних партнерів до участі в модернізації П(ПТ)О; низька престижність педагогічної праці та недостатня якість підготовки педагогів професійного навчання і майстрів виробничого навчання.

У звіті ОЕСР «Педагоги та лідери в професійній освіті та навчанні, огляд професійної освіти та навчання ОЕСР» (2021 р.) зазначається, що *використання передових технологій на робочому місці за останні роки зросло серед працівників усіх секторів та професій, включаючи елементарні професії, які, зазвичай, раніше вимагали нижчого рівня когнітивних навичок*. Сьогодні працівники ремісництва і торгівлі, які часто мають кваліфікацію на рівні професійної і технічної освіти, інтенсивніше застосовують свої цифрові навички, оскільки на їх робочих місцях використовуються електронні пристрої, складні машини або роботи.

В Указі Президента України «Про пріоритетні заходи щодо розвитку професійної (професійно-технічної) освіти» (2021 р.) наголошується на необхідності оновлення змісту професійної (професійно-технічної) освіти, у тому числі шляхом розроблення та затвердження нових державних стандартів професійної (професійно-технічної) освіти з конкретних професій, впровадження в освітній процес інноваційних технологій навчання, забезпечення здобувачів професійної (професійно-технічної освіти) сучасними підручниками (посібниками) та їх електронними версіями.

У Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року зазначається, що забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти має відбуватися шляхом формування змісту професійної (професійно-технічної) освіти на компетентнісній основі; модернізації освітнього середовища, що забезпечує інноваційність, доступність, прозорість, гнучкість і відкритість освітнього процесу; удосконалення системи підготовки педагогічних працівників у сфері професійної (професійно-технічної) освіти із залученням до освітнього процесу висококваліфікованих працівників виробництва та сфери послуг; формування системи професійних кваліфікацій та створення єдиного освітнього середовища професійної (професійно-технічної) освіти.

Використання сучасних інструментів, обладнання та устаткування вимагає від підприємств, установ та організацій та їхніх працівників гнучкості й адаптивності. Окрім оволодіння навичками у сфері ІТ, роботодавці мають робити ставку на кросфункціональність персоналу. Особливо цінуються і матимуть «попит» фахівці, які працюють «на перетині» професій. Ефективність змін залежить від **своєчасного вивчення попиту на нові компетентності кваліфікованих працівників на ринку праці, інноваційного, організаційно-методичного та наукового забезпечення професійної підготовки кваліфікованих робітників, ефективної взаємодії виробництва та закладів професійної (професійно-технічної) освіти.**

На сьогодні в системі професійної освіти існує низка значних проблем. У звіті Програми ООН з розбудови та відновлення миру (РВМ ООН) (2020 р.) «Регіональна стратегія реформування системи професійно-технічної освіти в Донецькій області» визначено такі невирішені питання: застаріла матеріально-технічна база, що не відповідає вимогам сьогодення; незадовільні умови для навчання, проживання та відпочинку здобувачів освіти в більшості закладів освіти; скорочення кількості абітурієнтів на техніко-професійну освіту та навчання, збільшення частки малокомплектних закладів П(ПТ)О; застарілий зміст, структура і методика підготовки робітників, збереження власне радянської системи технічної та професійної освіти і навчання; зосередженість закладів ТПО на підготовці робітників наприкінці ХХ століття; невідповідність напрямів підготовки та кількості випускників закладів П(ПТ)О потребам регіонального ринку праці. Ці недоліки можна поширити і на значну частку ЗП (ПТ)О в інших регіонах України.

Отже, існує нагальна потреба в підвищенні якості професійної підготовки кваліфікованих працівників з урахуванням освітніх і суспільних викликів, світового і європейського досвіду у цій сфері, суттєвих трансформацій, що спостерігаються на глобальному, регіональному та вітчизняному ринках праці. Це завдання вимагає запровадження випереджувального підходу, сучасних інноваційних технологій навчання, модернізації й оптимізації змісту

професійного навчання, більш тісної і ефективної взаємодії зі стейкголдерами, іншими соціальними партнерами.

Компетентність відповідно до Закону України «Про освіту» визначається як здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей. Компетентність безпосередньо **пов'язана з результатами навчання**, тобто знаннями, уміннями, навичками, способами мислення, поглядами, цінностями, іншими особистими якостями, набутими в процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Попри реалізацію довгострокових програм модернізації матеріально-технічної та навчально-методичної бази ЗП(ПТ)О, питання вдосконалення педагогічної, науково-методичної та цифрової компетентності педагогічних працівників можливо розв'язати у значно коротші терміни.

У процесі виконання наукового дослідження виконавцями теми було опрацьовано значний масив наукової літератури і джерел, оскільки проблеми розвитку та вдосконалення професійної компетентності сучасного педагога професійної освіти відображено у багатьох наукових працях, міжнародних та вітчизняних нормативно-правових актах, соціологічних дослідженнях тощо. Зокрема, загальні питання розвитку професійної компетенції педагогічних працівників досліджували Р. Бленк, О. Глузман, О. Демонте, О. Дубасенюк, Д. Енніс, О. Красильникова, В. Кремень, В. Луговий, М. Мулдер, Н. Ничкало, О. Овчарук та ін. Умови набуття компетенцій та розвитку майстерності педагога розглядаються в працях О. Антонової, С. Гуерріеро, І. Зязюна, О. Лавриненка, В. Сидоренко, М. Сноек, В. Шмідт, О. Щербак та ін.

Дослідження здійснювалося з урахуванням концептуальних підходів, методологічних і методичних засад модернізації системи післядипломної педагогічної освіти з урахуванням світових тенденцій, інноваційних підходів і

принципів освіти дорослих, обґрунтованих у працях Л. Даниленко, С. Калашнікової, А. Кузьмінського, Л. Лук'янової, В. Олійника та ін.; наукових досліджень В. Грубінка, В. Журавського, О. Спіріна та ін., в яких висвітлено особливості інтеграції вищої і післядипломної освіти України в європейські освітні структури.

Водночас аналіз науково-педагогічних джерел засвідчив відсутність фундаментальних досліджень, у яких було б обґрунтовано та експериментально перевірено сучасні моделі підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в контексті формування та розвитку професійної компетентності.

Актуальність означеної проблеми, її недостатня розробленість у педагогічній теорії, потреби освітньої практики, необхідність розв'язання виявлених суперечностей зумовили вибір теми «**Удосконалення сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти у контексті формування та розвитку професійної компетентності**».

Науково-дослідна робота БІНПО ДЗВО «УМО» «Удосконалення сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти у контексті формування та розвитку професійної компетентності» (РК №0117U002381) виконується з 01.01.2017 року.

Науковий пошук здійснювався впродовж 2017-2021 рр. і охоплював п'ять дослідницьких етапів:

– на першому – *теоретичному* (2017) р. – проведено теоретико-методологічний аналіз розвитку науково-методичної, психолого-педагогічної та інформаційної компетентності педагогів професійної школи за існуючими моделями, здійснено розробку методики та календарного плану дослідження, розробку концептуальних засад та теоретичне обґрунтування розвитку науково-методичної, психолого-педагогічної та інформаційної компетентності за інноваційними моделями;

– на другому – *констатувальному етапі* (2018 р.) – підготовлено діагностичний інструментарій, проведене емпіричне дослідження рівня розвитку науково-методичної, психолого-педагогічної та інформаційної

компетентності за інноваційними моделями, здійснено математико-статистичний аналіз матеріалів емпіричного дослідження;

– на третьому – *формувальному етапі* (2019 р.) – здійснено корегування змістовних і процесуальних компонентів процесу підвищення кваліфікації педагогічних працівників за інноваційними моделями, підготовлено науково-методичний супровід для експериментальної апробації інноваційних моделей підвищення кваліфікації, розроблена та апробована експериментальна програма віртуальної школи педагогічного коучингу;

– на четвертому – *контрольному етапі* (2020 р.):

- розроблено, експериментально перевірено і впроваджено в підготовку педагогічних працівників сучасні моделі підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти у контексті формування та розвитку їх науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової компетентностей;
- здійснено екстраполяцію спроєктованих сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в контексті формування та розвитку їх науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової компетентностей, їх сутнісних складників, елементного складу (цільового, аксіологічного, акметехнологічного, діяльнісно-упроваджувального, управлінського, моніторингово-результативного, рефлексійного) на систему підвищення кваліфікації педагогів закладів ППО;
- створено механізми впровадження в процес професійної підготовки сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в контексті формування та розвитку їх науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової компетентностей та відповідного науково-методичного забезпечення процесу;
- дібрано технології науково-методичного супроводу реалізації сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в контексті формування та розвитку їх науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової компетентностей у предметно-методичному, професійно-кваліфікаційному, соціальному, експертному, маркетинговому,

інформаційно-комунікаційному, моніторинговому, психолого-мотиваційному, консалтинговому, коучинговому тощо напрямах;

- проведено експертизу екстрапольованих спроєктованих сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти у контексті формування та розвитку їх науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової компетентностей у системі безперервної педагогічної освіти, їх сутнісних складників, елементного складу на систему підвищення кваліфікації;
- розроблено та експериментально перевірено продуктивність діяльності Школи педагогічного коучингу як сучасної моделі для підготовки інноваційного, вмотивованого, конкурентоспроможного педагога професійної освіти;
- апробовано на курсах підвищення кваліфікації та у міжкурсовий період відповідне науково-методичне забезпечення сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в контексті формування та розвитку їх науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової компетентностей;
- використано отримані результати дослідження для підготовки монографії і наукових статей, методичної й довідникової продукції;
- укладено категорійно-понятійний апарат дослідження.

– на п’ятому – *підсумково-узагальнювальному етапі* (2021 р.):

- науково обґрунтовано та експериментально перевірено дієвість сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в контексті формування та розвитку їх науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової компетентностей;
- визначено та експериментально доведено вплив організаційно-педагогічних (зокрема формування стійкої мотивації до професійного самовдосконалення, забезпечення взаємозв’язку змісту освітнього процесу підвищення кваліфікації професійною діяльністю, спрямування на самореалізацію за підтримки інновацій та інші), зовнішніх та внутрішніх умов на розвиток професійної компетентності педпрацівників ЗП(ПТ)О;

- схарактеризовано результати репрезентативних моніторингових досліджень й оцінювання рівня задоволеності замовників освітніх послуг упровадженими сучасними технологіями в контексті формування та розвитку науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової компетентностей;
- у рамках апробації результатів дослідження в курсовий та міжкурсовий періоди організовано й проведено низку наукових, науково-практичних заходів Міжнародного, Всеукраїнського та регіонального рівнів;
- розроблено й апробовано інноваційне акметехнологічне науково-методичне забезпечення удосконалення сучасних моделей підвищення кваліфікації в контексті розвитку професійної компетентності (цифрові програмно-методичні комплекси, навчально-методичні посібники, монографії, положення, методичні рекомендації, методичні путівники тощо).

Методологічну основу дослідження становлять положення теорії наукового пізнання; загальнофілософські ідеї гуманістичного розуміння дорослої людини як активного, творчого суб'єкта професійної діяльності, найвищої цінності суспільства; загальнонаукові принципи об'єктивності, цілісності, усебічності вивчення явищ і процесів у їх взаємозв'язку і взаємозумовленості; принципи освіти дорослих, зокрема неперервності, системності, гуманізації, варіативності, модульності, гнучкості, мобільності, випереджувального розвитку, раціонального поєднання самостійності і творчої активності, індивідуалізації і диференціації тощо. *Методологічними засадами розвитку професійної компетентності педагога є* компетентнісний, андрагогічний, акме-синергетичний, аксіологічний, праксеологічний, особистісно-розвивальний, інтегративний, герменевтичний та інші підходи, що уможливили розгляд розвитку професійної компетентності як безперервного, багаторівневого, диференційованого, акме-синергетичного і циклічного процесу.

Теоретична основа дослідження. У процесі обґрунтування теоретичних засад розвитку до уваги взято концептуальні ідеї, положення, викладені у наукових працях із проблем: *сучасної філософії і методології освіти*

(В.М. Введенський, С.У. Гончаренко, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, Н.А. Ничкало та ін.); *андрагогіки, акмеології, синергетики, педагогічної праксеології, герменевтики* (М.М. Александров, Г.Г. Гадамер, А.О. Деркач, О.А. Дубасенюк, І.А. Колесникова, А.К. Маркова, С.С. Пожарський та ін.); *освіти дорослих в Україні і зарубіжних країнах* (С.Г. Вершловський, С.І. Змєйов, С.А. Калашнікова, Л.Б. Лук'янова, М.Ш. Ноулз, О.М. Огієнко та ін.); *неперервної освіти педагогічних працівників* (Н.В. Косенко, В.В. Олійник, В.В. Осадчий та ін.); *професійно-особистісного становлення педагога* (О.М. Вержицька, Є.О. Климов, В.О. Сластьонін, Б.Л. Тевлін та ін.); *обґрунтування моделей організаційних систем освіти* (В.Ю. Биков, Є.О. Лодатко, В.О. Штофф та ін.); *інноваційних форм підвищення кваліфікації педагога* (Н.І. Білик, М.О. Горюнова, Л.І. Даниленко, Н.І. Клокар, Г.І. Назаренко та ін.); *створення умов для професійного розвитку педагога в системі професійно-технічної освіти* (Н.Г. Ничкало, В.О. Радкевич, Л.М. Сергєєва, В.В. Сидоренко та ін.); *удосконалення професійно-педагогічної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти* (О.Б. Бігич, Г.В. Єльникова, Н.І. Лісова, Н.М. Мурована та ін.); *психології педагогічної праці* (Л.М. Митіна, І.М. Цимбал та ін.); *психологічної структури діяльності вчителя* (Н.В. Кузьміна, М.В. Кухарєв, В.А. Семиченко, Т.М. Траверсе, В.Д. Шадриков та ін.); *психологічної теорії розвитку особистості* (О.М. Лук, К.К. Платонов, А.А. Реан, В.В. Рибалка, К. Чарнецкі та ін.); *формування і розвитку педагогічної майстерності, педагогічної творчості і професіоналізму* (Л.В. Абдаліна, Ю.П. Азаров, Є.С. Барбіна, Н.В. Гузій, І.А. Зязюн, В.Ф. Паламарчук, М.М. Палтишев, С.О. Сисоєва та ін.); *теорії навчання і виховання* (В. Загвязинський, І. Бех та ін.); *теорії освітніх технологій* (В.П. Беспалько, І.М. Дичківська, О.С. Падалка, О.М. Пєхота, О.І. Пометун, К.Г. Селевко та ін.).

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася комплексно в ДНЗ «Одеське вище професійне училище автомобільного транспорту», ДНЗ «Дніпродзержинське вище професійне

училище», Ізмаїльське вище професійне училище Київської державної академії водного транспорту ім. Гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, ДНЗ «Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій», ДПТНЗ «Дніпропетровський центр професійної освіти», ДНЗ «Херсонське вище професійне комерційне училище», ДНЗ «Одеське вище професійне училище морського туристичного сервісу», ДНЗ «Ізюмський професійний ліцей». «Краматорське вище професійне училище», «Херсонське вище професійне училище ресторанного господарства», Вище професійне училище № 7 м. Кременчука Полтавської області, ДНЗ «Сєвєродонецьке вище професійне училище», НМЦ ПТО у Харківській області, ДНЗ «Уманський професійний аграрний ліцей», ДНЗ «Миколаївське вище професійне училище технологій та дизайну», ДНЗ «Лиманський професійний аграрний ліцей», ДНЗ «Цебриківський професійний аграрний ліцей», ДНЗ «Березівський професійний аграрний ліцей» в Одеській області, «Дніпровський центр професійної освіти» м. Дніпро, ДНЗ «Білгород-Дністровський професійний будівельний ліцей», Вище професійне училище суднобудування м. Миколаїв, Новоодеський професійний аграрний ліцей, Полтавський професійний ліцей, ДНЗ «Дніпропетровський професійно-технічної освіти туристичного сервісу», Володимир-Волинське ВПУ (м. Володимир-Волинський Волинської обл.), ДНЗ «Малинський ПЛ» (м. Малин Житомирської обл.), ПТУ №4 м. Полтави, ДПТЗ «Солонянський ПАЛ» (смт. Солоне, Солонянський район Дніпропетровської обл.).

РОЗДІЛ І

МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ З ТЕМИ «УДОСКОНАЛЕННЯ СУЧАСНИХ МОДЕЛЕЙ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ»

1.1 Загальні відомості

Науково-дослідна робота «Удосконалення сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти у контексті формування та розвитку професійної компетентності» (РК №0117U002381) виконувалась із 01.01.2017 року у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університету менеджменту освіти» НАПН України. Запланована тривалість дослідження становить 5 років: з 01.01.2017 р. по 31.12.2021 р.

Науковим керівником науково-дослідної роботи є директор інституту, доктор педагогічних наук, доцент Сидоренко В.В.

Виконавці науково-дослідної роботи: завідувач кафедри МПО та СГД Єрмоленко А.Б., кандидат політичних наук, доцент; Мандрагеля В.А., доктор філософських наук, професор; Кулішов В.С., кандидат педагогічних наук, доцент; Масліч С.В. кандидат педагогічних наук, Шевчук С.С., старший викладач; Щипська Т.П., старший викладач; Петрушак О.М., старший викладач; завідувач кафедри ПП та М Грозний І.С., доктор економічних наук, професор; Горошкова Л.А., доктор економічних наук, доцент; Торба Н.Г., кандидат психологічних наук, доцент; Лукіянчук А.М., кандидат психологічних наук, доцент; Рудич О.О., кандидат економічних наук, доцент; Фархшатова О.В., кандидат економічних наук, доцент; Харагірло В.Є., старший викладач; завідувач кафедри ТНОП та Д Івашев Є.В., кандидат юридичних наук, Сахно О.В., кандидат сільськогосподарських наук, доцент; Денисова А.В., старший викладач; Грядуща В.В, кандидат технічних наук; Удовик С.І. старший викладач.

1.2 Актуальність науково-дослідної роботи

Для соціально-економічного розвитку країни є необхідною ефективна система професійної підготовки робітничих кадрів, яка може швидко адаптуватися до попитів ринку праці та забезпечувати підготовку кваліфікованих конкурентоспроможних робітників у сучасному ринковому економічному просторі. Сьогодення потребує істотних змін в організації професійної підготовки кваліфікованих робітників, що пов'язано з перманентно зростаючими вимогами ринку праці до професійної компетентності фахівців, які мають бути *спроможні виконувати свої професійні функції в умовах запровадження новітніх виробничих технологій, комп'ютеризації та технічного переоснащення галузей виробництва і сфери послуг*. Ключова роль у підготовці конкурентоспроможних робітників належить педагогічним працівникам закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О). Проблеми забезпечення різних галузей виробництва і сфери послуг кваліфікованими робітничими кадрами можуть бути вирішені шляхом упровадження випереджувальних змін як у систему підготовки робітничих кадрів, так і шляхом реалізації інноваційних підходів до розвитку професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у системі безперервної освіти.

Істотні зміни у суспільстві, соціальному житті, виробничому секторі економіки держави зумовлюють необхідність підготовки педагогічних працівників із новим типом мислення, готових до інноваційної педагогічної діяльності, професійно-компетентних, здатних здійснювати конструктивні дії в різноманітних професійних ситуаціях, мотивованих до підвищення особистого творчого потенціалу шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти впродовж життя.

Результати попередніх наукових досліджень окреслили низку проблем щодо необхідності вдосконалення змістової, процесуальної та інформаційної складників освітнього процесу в системі підвищення кваліфікації з

урахуванням психолого-педагогічних умов, зовнішніх і внутрішніх чинників. Отримані дані дозволили сформулювати тему наукових досліджень щодо розробки та впровадження інноваційних моделей розвитку науково-методичної, психолого-педагогічної та цифрової компетентності педагогів професійної школи, яка є актуальною та спрямована на вдосконалення системи неперервної освіти педагогічних працівників.

Професійну компетентність педагога закладу професійної освіти визначаємо як інтегровану якість особистості, результат його успішної соціалізації, навчання, самоосвіти, провадження професійної діяльності, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей; інтегровану здатність особистості здійснювати професійну педагогічну діяльність за нормативно визначеними функціями в межах вимог до професійної діяльності в умовах трансформаційних процесів соціуму, реформ, сталих комунікацій, запровадження новітніх виробничих технологій, комп'ютеризації та технічного переоснащення галузей виробництва і сфери послуг.

Системоутворювальним ядром професійної компетентності педагога закладу професійної освіти є розвиток її складників: науково-методичної, психолого-педагогічної та цифрової компетентностей**.**

1.3 Об'єкт, предмет, мета дослідження

Об'єкт дослідження – система безперервної освіти педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Предмет дослідження – інноваційні моделі розвитку науково-методичної, психолого-педагогічної та цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної)освіти у курсовий та міжкурсовий періоди підвищення їх кваліфікації.

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності інноваційних моделей розвитку науково-методичної,

психолого-педагогічної та цифрової компетентності, як складників професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, експериментальна перевірка умов розвитку компетентностей педпрацівників ЗП(ПТ)О з урахуванням сучасних вимог до особистості педагога та освітнього процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Очікувані результати дослідження – експериментальна апробація інноваційних моделей розвитку науково-методичної, психолого-педагогічної та цифрової компетентності педагогів ЗП(ПТ)О в курсовий та міжкурсовий періоди підвищення кваліфікації.

Завдання дослідження на поточний рік:

- науково обґрунтувати та експериментально перевірити дієвість сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в контексті формування та розвитку їх науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової компетентностей;
- визначити та експериментально довести вплив організаційно-педагогічних (зокрема формування стійкої мотивації до професійного самовдосконалення, забезпечення взаємозв’язку змісту освітнього процесу підвищення кваліфікації професійною діяльністю, спрямування на самореалізацію за підтримки інновацій та інші), зовнішніх та внутрішніх умов на розвиток професійної компетентності педпрацівників ЗП(ПТ)О;
- схарактеризувати результати репрезентативних моніторингових досліджень й оцінювання рівня задоволеності замовників освітніх послуг упровадженими сучасними технологіями в контексті формування та розвитку науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової компетентностей;
- у рамках апробації результатів дослідження в курсовий та міжкурсовий періоди організовувати й провести низку наукових, науково-практичних заходів Міжнародного, Всеукраїнського та регіонального рівнів;

- розробити й апробувати інноваційне акметехнологічне науково-методичне забезпечення удосконалення сучасних моделей підвищення кваліфікації в контексті розвитку професійної компетентності (цифрові програмно-методичні комплекси, навчально-методичні посібники, монографії, положення, методичні рекомендації, методичні путівники тощо);
- використати отримані результати дослідження для підготовки монографії і наукових статей, методичної й довідникової продукції.

Методи дослідження. Для досягнення мети, вирішення поставлених завдань і перевірки гіпотези дослідження використано комплекс взаємопов'язаних загальнонаукових методів:

– ***теоретичні***: ***аналіз і синтез*** – із метою виявлення сутності досліджуваного феномену, виокремлення чинників, які впливають на підготовку конкурентоспроможного на ринку праці педагога професійно-технічної освіти; ***системно-історичний метод*** – для типології наукових поглядів і підходів на природу і зміст професійної компетентності в історії філософсько-педагогічної думки; ***метод термінологічного аналізу***, пов'язаний із визначенням категорійного статусу професійної компетентності в системі педагогічних дефініцій; ***функціонально-структурного аналізу*** – для опису структурно впорядкованого складу моделей розвитку професійної компетентності в системі професійної освіти; контент-аналіз нормативно-правових документів у галузі освіти, навчально-методичного забезпечення (навчально-тематичних планів, програм тощо) розвитку професійної компетентності в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; SWOT-аналіз існуючої системи підвищення кваліфікації, з'ясування тенденцій і закономірностей, досягнень і недоліків; моделювання – для створення інноваційних моделей розвитку професійної компетентності; абстрагування, ідеалізації, формалізації та узагальнення – для систематизації і формулювання висновків,

визначення напрямів подальшого дослідження проблеми;

– ***емпіричні***: бесіда, опитування, анкетування, тестування, фокусоване інтерв'ю, комп'ютерне діагностування на LMS «Професвіта», вивчення результатів професійної діяльності на курсах підвищення кваліфікації (випускних творчих робіт, проектів, професійних кейсів, технологічних портфоліо та ін.); обсерваційні (безпосереднього й опосередкованого спостереження за розвитком професійної компетентності під час констатувального і формувального етапів експерименту, самоспостереження); праксиметричні (професіографічний аналіз); педагогічний експеримент, модельний експеримент; експертна оцінка за методом Дельфі;

– ***методи математичної статистики*** – для обробки й узагальнення результатів дослідно-експериментальної роботи, установлення залежності кількісних і якісних показників у контрольних та експериментальних групах від упровадження експериментального чинника, визначення їх вірогідності і достовірності, зокрема кореляційний аналіз, метод імпліфікаційних шкал, перевірки альтернативних гіпотез за критерієм однорідності χ^2-Пірсона, квантифікаційні і кваліметричні – для виявлення розвитку професійної компетентності. Для статистичної автоматичної обробки даних розроблено таблиці, діаграми за допомогою програм MS EXCEL.

Комплексний перманентний моніторинг розвитку науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової компетентностей проводився на ***індивідуальному*** (відбувається самооцінка суб'єктами моніторингу рівня професійного розвитку, формування компетентностей), ***локальному*** (пов'язаний з організацією і проведенням дослідження, збором інформації у межах окремих експериментальних закладів), ***муніципальному*** (місцевими органами управління освіти, навчально-методичними центрами професійної освіти оцінюється динаміка професійного розвитку фахівців шляхом

використання технологій формальної і неформальної освіти, виявлялись проблеми і подальші перспективи), ***регіональному*** рівнях (відстежується розвиток освітнього об'єкта на рівні області, міста, району, з'ясовувалась ефективність використання технологій безперервної освіти).

До проведення моніторингових досліджень якості професійного розвитку фахівців залучались навчально-методичні центри професійно-технічної освіти у Волинській, Закарпатській, Донецькій, Дніпропетровській, Житомирській, Кіровоградській, Луганській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Сумській, Чернігівській, Черкаській, Херсонській, Харківській областях та НМК у м. Київ, керівники і педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти тощо.

Оцінювання та вивчення динаміки розвитку професійної компетентності фахівців шляхом використання технологій формальної та інформальної освіти відбувалося за десятьма показниками, зокрема:

- розвиток/удосконалення компетентностей відповідно до вимог ринку праці, роботодавців і ключових стейкголдерів;
- якість організації освітнього процесу (умов, процесу, результату);
- рівень використання цифрових технологій в освітньому процесі,
- практична орієнтованість змісту підвищення кваліфікації;
- інноваційність науково-методичного забезпечення освітнього процесу (доступність, чітка логічна послідовність викладу, зв'язок навчального матеріалу із практичною професійною діяльністю, новизна, адресна спрямованість, зв'язок курсового і міжкурсового періоду тощо);
- ступінь задоволеності запитів і потреб слухачів щодо новітніх виробничих технологій;

- відповідність змісту навчання професійним потребам слухачів;
- комфортні психологічні умови організації освітнього процесу;
- упровадження результатів навчання в практику професійної діяльності педагогів П(ПТ)О.

1.4 Теоретична значущість, наукова новизна і практична значущість дослідження

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що:

– *уперше* розроблено, експериментально перевірено і впроваджено в підготовку педагогічних працівників інноваційні моделі розвитку професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О; *здійснено* екстраполяцію спроєктованих інноваційних моделей розвитку професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, її сутнісних складників, елементного складу (цільового, аксіологічного, акметехнологічного, діяльнісно-упроваджувального, управлінського, моніторингово-результативного, рефлексійного) на систему підвищення кваліфікації педагогів закладів ППО; *виявлено* основні чинники та організаційно-педагогічні, методичні умови для розвитку психолого-педагогічної, науково-методичної та цифрової компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О; *визначено* складники психолого-педагогічної, науково-методичної та цифрової компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О; визначено рівні та критерії оцінки розвитку психолого-педагогічної, науково-методичної та цифрової компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О; *розроблено та експериментально перевірено* продуктивність діяльності Школи педагогічного коучингу як сучасної моделі для підготовки інноваційного, вмотивованого, конкурентоспроможного педагога професійної освіти;

– *уточнено* зміст понять «професійна освіта», «система професійної освіти», «підвищення кваліфікації», «модель підвищення кваліфікації», «компетентність», «результати навчання», «індивідуальна освітня траєкторія», «психолого-педагогічна компетентність», «науково-методична компетентність», «мотиваційна компетентність», «інноваційна компетентність», «конфліктологічна компетентність», «цифрова компетентність», «цифрові технології», «компетентнісний підхід», «компетентний фахівець», «замовники освітніх послуг», «ринок праці», «освітньо-професійна програма», «стандарт професійної освіти», «модуль», «безперервний професійний розвиток», «навчання впродовж життя», «формальна освіта», «неформальна освіта», «інформальна освіта», «освіта дорослих»;

– *уперше експериментально доведено* дієвість екстрапольованих спроектованих інноваційних моделей розвитку професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, їх сутнісних складників, елементного складу (цільового, аксіологічного, акметехнологічного, діяльнісно-упроваджувального, управлінського, моніторингово-результативного, рефлексійного) на систему підвищення кваліфікації педагогів закладів ППО;

– *подальшого розвитку набули* основні принципи та концептуальні засади освіти дорослих, основні методичні підходи до розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О засобами ІКТ.

Практична значущість дослідження передбачає розроблення інноваційних моделей розвитку науково-методичної, психолого-педагогічної та цифрової компетентності педагогів закладів професійної (професійно-технічної)освіти в системі підвищення кваліфікації;

- розроблення методичних рекомендацій із метою задоволення актуальних потреб педагогічних працівників, виявлених у ході комплексного діагностування;

- розроблення акметехнологічного забезпечення сучасних моделей підвищення кваліфікації в контексті розвитку і вдосконалення професійної компетентності.

На основі результатів дослідження розроблено і впроваджено в освітній процес акметехнологічне науково-методичне забезпечення:

- ***цифрові програмно-методичні комплекси:***
- ***збірник робочих навчальних програм спецкурсів*** **«Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників у контексті реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти»,** що включає робочі навчальні програми спецкурсів, які розроблено у рамках забезпечення навчальних модулів «Дидактика професійної освіти» та «Освітні інновації в професійній діяльності педагога професійної(професійно-технічної) освіти».
- ***збірник спецкурсів*** **«Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій»,** що включає програми спецкурсів «Технологія проведення вебінарів», «Технології дистанційного навчання у закладі професійної (професійно-технічної) освіти», «Хмарні технології в освіті», «Автоматизоване робоче місце», «Створення навчального контенту в умовах цифровізації освіти».
- **«Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій»,** що включає концептуальні аспекти дослідження сутності цифровізації та її ролі в розвитку освіти, модель розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, наукові та практичні аспекти використання різноманітних цифрових технологій в освітньому процесі закладу освіти.
- **«Умови розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної)**

освіти у системі безперервної професійної освіти», у якому представлено проблематику створення умов розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти у системі безперервної професійної освіти та представлено програми спецкурсів «Розвиток Soft Skills педагога професійної освіти в умовах цифровізації економіки і суспільства», «Мотивація професійної діяльності педагогічного працівника», «Розвиток готовності педагогів до інноваційної діяльності в системі неперервної професійної освіти», «Психологічні аспекти попередження конфліктів у педагогічному колективі».

– ***спецкурси***: «Компетентнісний урок виробничого навчання як цілісна дидактична система» (Шевчук С.С., Єрмоленко А.Б.); «Методика підготовки і проведення інтегрованих занять» (Кулішов В.С., Шевчук С.С., Щипська Т.П.); «Методика розроблення професійного портфоліо педагога ЗП(ПТ)О» (Шевчук С.С., Кулішов В.С.); «Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О» (Шевчук С.С.); «Квест-технології як засіб розвитку професійних компетентностей (Кулішов В.С.); «Розвиток ключових компетентностей здобувачів освіти у позааудиторній навчальній діяльності ЗП(ПТ)О» (Шевчук С.С.); «Сучасний стан та особливості забезпечення якості освіти» (Величко Н.О.); «Підготовка педагогів до створення інклюзивного освітнього середовища в закладах професійно-технічної освіти» (Кучерак І.В.); «Методика організації та проведення занять за дистанційною й змішаною формами навчання» (Масліч С.В.); «Сучасні підходи до стандартизації змісту професійної (професійно-технічної) освіти» (Радкевич О.М.); «Краєзнавство в професійній діяльності педагога П(ПТ)О» (Студінський В.А.); «Технологія проведення вебінарів» (Сахно О.В.); «Технології дистанційного навчання у закладі професійної (професійно-технічної) освіти» (Грядуща В.В); «Хмарні технології в освіті» (Денисова А.В.); «Автоматизоване робоче місце» керівника закладу освіти (Денисова А.В.); «Створення навчального контенту в умовах цифровізації освіти» (Сташенко С.В.) ; «Педагогічний коучинг в системі підготовки конкурентоспроможного педагога П(ПТ)О» (Харагірло В. Є.),

Технологія селф-коучингу для безперервного професійного саморозвитку педагога (Сидоренко В.В.); «Основи педагогічного коучингу» (Нежинська О.О.); «Цифрові технології в професійній діяльності педагога-коуча» Грядуща В.В);«Розвиток конфліктологічної компетентності педагога ЗП(ПТ)О: коучинговий підхід» (Торба Н. Г.).

– ***програми***: Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників у контексті реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти: *збірник робочих навчальних програм спецкурсів*. Упорядкування А.Б. Єрмоленко, В.С. Кулішов, І.В. Кучерак. Біла Церква: БІНПО, 2021. 300 с.

– ***посібники:*** 1) Сидоренко В.В. Внутрішня система забезпечення якості освіти у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти: інструменти, процедури, заходи: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО, 2021. 86 с.; 2) Сидоренко В.В. Підготовка і підвищення кваліфікації фахівців в умовах змішаного навчання : навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО, 2021. 42 с.; 3) Торба Н.Г. Психологічні аспекти творчого підходу в роботі педагога сучасної професійної школи : навчально-методичний посібник / укладач Торба Н.Г. Біла Церква: БІНПО УМО, 2021. – 111 с.; 4) Харагірло В.Є. *Інноваційні педагогічні технології у професійній діяльності педагогів ЗП(ПТ)О: Навчально-методичний посібник*. Біла Церква, 2021. 128 с. 5) Умови розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти у системі безперервної професійної освіти: навчально-методичний посібник / Сидоренко В.В. Грозний І.С., Горошкова Л.А., Лукіянчук А.М., Торба Н.Г., Харагірло В.Є. БІНПО: Біла Церква. 2021. 179 с.; 6) Набок М.В., Єрмоленко А.Б., Шевчук С.С., Масліч С.В., Кулішов В.С. Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у системі післядипломної освіти: науково-методичний посібник. Біла Церква, 2021. 101 с.; 7) Кулішов В.С. Теоретичні і методичні аспекти проведення інтегрованих занять у закладі професійної освіти на засадах компетентнісного підходу:

навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 68 с.; 8) Шевчук С.С., Кулішов В.С. Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 215 с.; 9) Шевчук С.С. Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник. БІНПО: Біла Церква, 2021. 68 с.; 10) Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій: навчальний посібник / Івашев Є.В., Сахно О.В., Грядуща В.В., Денисова А.В., Лукіянчук А.М., Удовик С.І. Біла Церква: БІНПО, 2021. 258 с.

Основні положення і одержані результати, матеріали монографій, навчальних і навчально-методичних посібників можуть бути використані в процесі модернізації вітчизняної системи професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема в діяльності закладів післядипломної освіти усіх рівнів акредитації, при розробленні проєктів, навчальних планів, програм розвитку професійної компетентності, кваліфікаційних вимог до професійної діяльності педагогічних працівників, організації їх самостійної та індивідуальної роботи, а також стати підґрунтям для проведення теоретичних та експериментальних досліджень у галузі теорії і методики професійної освіти.

1.5. Календарний план виконання науково-дослідної роботи

Виконання науково-дослідної роботи здійснювалося відповідно до укладеного календарного плану (таблиці 1.1, 1.2)

Таблиця 1.1

Календарний план виконання науково-дослідної роботи

Назва етапу	Термін виконання	Склад виконавців	Очікувані результати
1	2	3	4
1-й етап − теоретичні дослідження за	січень – грудень 2017 р.	Ситніков О.П. Сілаєва І.Є. Харагірло В.Є.	Друк 5 статей (обсяг – 1,8 д.а.), виступи на конференціях.

проблемою науково-дослідної роботи		Даценко А.С.	
2-й етап − констатуючий експеримент	січень – грудень 2018 р.	Ситніков О.П. Сілаєва І.Є. Харагірло В.Є. Даценко А.С.	Друк 5 статей (обсяг – 1,8 д.а.), виступи на конференціях.
3-й етап − формуючий експеримент	січень – грудень 2019 р.	Сидоренко В.В. Сілаєва І.Є. Харагірло В.Є. Даценко А.С.	Друк 5 статей (обсяг – 1,8 д.а.), виступи на конференціях.
4-й етап – контрольно-експериментальний	січень – грудень 2020 р.	Сидоренко В.В. Єрмоленко А.Б. Харагірло В.Є. Сахно О.В. Лукіянчук А.М.	Рукописи посібників: 1. «Розвиток психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі неперервної професійної освіти» (обсяг – 5,0 д.а.); 2. «Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників П(ПТ)О» (обсяг – 5,0 д.а.); **Програми** підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів П(ПТ)О (**обсяг – 5,0 д.а.**). Цифровий програмно-методичний комплекс «Розвиток професійних (предметних) компетентностей педагога фахової передвищої освіти в умовах діджиталізації» (обсяг – 10,0 д.а.).
5-й етап – підсумково-узагальнювальний	січень – грудень 2021 р.	Сидоренко В.В. Єрмоленко А.Б. Харагірло В.Є. Сахно О.В. Лукіянчук А.М.	Рукопис міжнародної монографії «Інноваційні моделі підвищення кваліфікації педагогів професійних навчальних закладів у контексті

			формування та розвитку їх професійної компетентності» (обсяг – 10,0 д.а.).

Таблиця 1.2

Календарний план виконання 5-го етапу науково-дослідної роботи

№ з/п	Етапи НДР	Термін виконання	Виконавці
1	2	3	4
1	Контрольний експеримент		
1.1	Підготовка інструментарію для перевірки ефективності впровадження інноваційних моделей підвищення кваліфікації	01.02.2021р.	Науково-педагогічні працівники кафедр
1.2	Визначення ефективності впровадження інноваційних моделей підвищення кваліфікації. Узагальнення результатів дослідження.	01.11. 2021 р.	Науково-педагогічні працівники кафедр
1.4	Написання та видання наукових статей, посібників тощо.	Протягом року	Науково-педагогічні працівники кафедр
1.5	Підготовка остаточного звіту за результатами виконання НДР за 5–й етап 2021 р.	22.12. 2021 р.	Науково-педагогічні працівники кафедр

Апробація результатів дослідження. Основні методологічні, теоретичні, методичні результати і концептуальні положення дослідження обговорювалися на засіданнях кафедр БІНПО, на засіданнях Вченої ради БІНПО та на засіданнях вченої ради ДЗВО «УМО», оприлюднені на науково-практичних, науково-методичних конференціях, конгресах, проєктах, семінарах різного рівня, зокрема: *міжнародного науково-педагогічного стажування «Innovations in the field of higher, vocational and technical and professional previous education indigital conditions transformations»* на базі Варненського вільного університету імені Чорноризця Храбра (Болгарія) (21.06.2021 по 27.06.2021 року); на *Міжнародних наукових, науково-практичних конференціях*: Міжнародна науково-практична конференція «Інновації у сфері вищої, професійної та фахової передвищої освіти в умовах цифрової трансформації» (м. Варна,

Республіка Болгарія, 22 червня 2021 р.); Міжнародна науково-практична конференція з онлайн-трансляцією «Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи» (м Біла Церква, 20 травня 2021 року); XIV International Scientific Conference «Geoinformatics 2020» (11-14 May 2021, Kiev, Ukraine), on-line конференція «Инклюзивное образование: опыт, проблемы, перспективы развития» ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПРпо Жамбылской області Казахстан (22-23.10 2021, Тараз), науково-практична конференція «Current issues, achievements and prospects of Science and education» Афини, Греція»(03-05 мая 2021 р.), 3rd International Scientific and Practical Conference «Science, Education, Innovation: Topical Issues and Modern Aspects» (June 25-26, 2021, Tallinn, Estonia), II International Scientific and Practical Conference,Cambridge, (October 29, 2021, Cambridge-Vinnytsia), «Proceedings of the 8th International scientific and practical conference» Barca Academy (Madrid, Spain 2021), 2nd International Scientific and Practical Conference «Theory and Practice of Science: Key Aspects» (April 7-8, 2021. Rome, Italy: Dana), «Реформування та стабілізація фінансово-економічної системи країни» VI Міжнародна науково-практична конференції (м. Київ, 15 травня 2021 року), науково-практична конференція «Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України» (25-26 березня 2021 року – Ірпінь), науково-практична інтернет-конференція «Європейський вектор модернізації інженерної та економіко-управлінської освіти в умовах сталого розвитку промислового регіону» (27-28 травня 2021 року, м. Запоріжжя), Міжнародна науково-методична Інтернет-конференція «Наука, освіта і виробництво» (20 травня 2021), III Міжнародний науково-практичний Web-Форум «Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя» (м. Харків, 25-28 травня 2021 року), IV Міжнародна науково-практична конференція «Єдиний освітній простір в умовах цифрової трансформації» (Хорватія – Словенія, м Пула 23 вересня 2021р), VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих в системі неперервної освіти» (м. Біла

Церква, 16 грудня 2021 р.).; на *міжнародних виставках:* Дванадцята міжнародна виставка «Сучасні заклади освіти», Тринадцята міжнародна виставка «Інноватика в сучасній освіті», Міжнародна спеціалізована виставка «Освіта та кар'єра - 2021»; на *всеукраїнських наукових, науково-практичних конференціях*: Усеукраїнський психологічний Open Space «Мобінг і булінг: дві сторони одного процесу» (м. Біла Церква, 10 лютого 2021 року), Усеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Сучасна парадигма освіти з охорони праці» (м. Біла Церква, 27 квітня 2021 року), Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Інноваційні технології при підготовці фахівців транспортної галузі» (м. Біла Церква, 30 вересня 2021 року), Всеукраїнський Open Space «Розвиток лідерських якостей працівників освіти в умовах реформування галузі» (м. Біла Церква, 10 листопада 2021 року); на *регіональних наукових заходах:* науково-практичний семінар «Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в сучасних умовах» (м. Черкаси, 21 квітня 2021 року), педагогічна студія «Соціальне становлення особистості в умовах суспільних трансформацій: наукові підходи та сучасні практики» (м. Київ, 29 квітня 2021 року), круглий стіл «Шляхи розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогів ЗП(ПТ)О» (м. Гайворон, 27 травня 2021 року), науково-практичний семінар «Упровадження сучасних освітніх практик в процесі підготовки кваліфікованих робітників» (м. Дніпро, 9 червня 2021 року), науково-практичний семінар «Особистісний досвід як умова розвитку мотивації професійної діяльності педагога» (м. Чорноморськ, 16 вересня 2021 року), науково-практичний семінар «Упровадження перспективного педагогічного досвіду у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» (м. Нова Каховка, 23 вересня 2021 року), науково-практичний семінар «Цифрова компетентність як складник розвитку професійної компетентності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О» (м. Карлівка, 06 жовтня 2021 року), Світове кафе (The world cafe) «Технології створення інноваційного освітнього простору» (м. Кривий Ріг, 28 жовтня 2021 року).

Хід і проміжні результати виконання НДР, зокрема 5-го етапу, розглядались на засідання Вченої ради БІНПО впродовж 2021 року:

1. «Про хід і результати виконання підтеми НДР кафедри педагогіки, психології та менеджменту «Умови розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі безперервної професійної освіти» (засідання Вченої ради БІНПО від 29 червня 2021 р., протокол №5).

2. «Про хід і результати виконання підтеми НДР кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну «Розвиток науково-методичної компетентності педагогів професійної школи за інноваційними моделями у системі неперервної освіти» (засідання Вченої ради від 29 вересня 2021 р., протокол №7).

3. «Про хід і результати виконання підтеми НДР кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну «Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій» (засідання Вченої ради БІНПО від 30 листопада 2021 року, протокол № 10).

РОЗДІЛ 2

РЕЗУЛЬТАТИ ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ ЗП(ПТ)О

2.1 Організація підсумково-узагальнювального етапу дослідження

У 2021 році науково-педагогічними працівниками кафедри МПО та СГД було організовано підсумково-узагальнювальний етап дослідження за участі педагогічних працівників ЗП(ПТ)О тих регіонів, де було сформовано експериментальні групи. Це зокрема:

- педагогічні працівники ДНЗ «Дніпровський центр професійної освіти», м. Дніпро (17 респондентів: майстри виробничого навчання та викладачі професійно-теоретичної підготовки);
- педагогічні працівники ДНЗ «ПТУ 26», м. Кременчук Полтавської обл. (21 респондент: майстри виробничого навчання та викладачі професійно-теоретичної підготовки);
- педагогічні працівники ДПТНЗ «Сумське ВПУ будівництва та дизайну», м. Суми (17 респондентів: майстри виробничого навчання);
- педагогічні працівники «Регіонального центру професійно-технічної освіти», м. Зіньків Полтавської обл. (23 респонденти: майстри виробничого навчання та викладачі професійно-теоретичної підготовки);
- педагогічні працівники ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування», м. Кривий Ріг Дніпропетровської обл. (20 респондентів: викладачі професійно-теоретичної підготовки).

Урахувавши результати дослідження (рисунки 2.1, 2.2, 2.3, 2.4) та професійні запити педагогів означених експериментальних груп на науково-методичну та освітню підтримку у курсовий та міжкурсовий періоди підвищення кваліфікації на попередніх етапах дослідження, було здійснено відповідне корегування змістового та процесуального компонентів моделі

розвитку науково-методичної компетентності на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О та проведено їх апробацію на базах зазначених експериментальних груп.

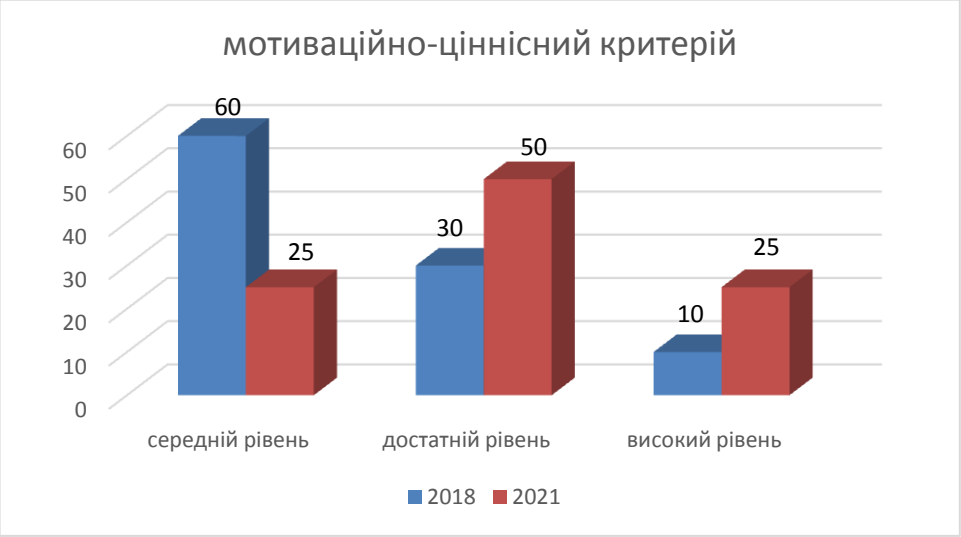

Рис. 2.1. Динаміка зростання мотиваційно-ціннісного критерію (у %)

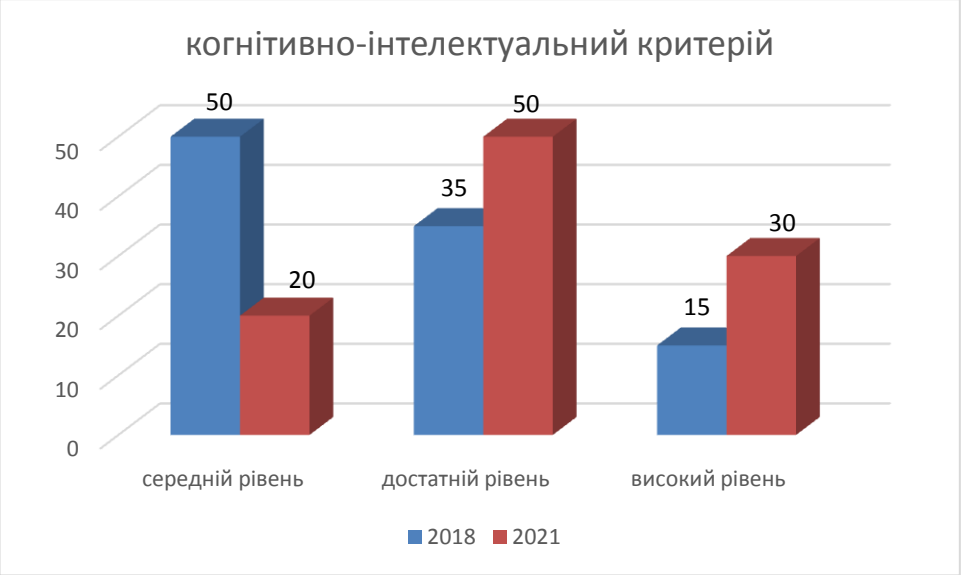

Рис. 2.2. Динаміка зростання когнітивно-інтелектуального критерію (у %)

Основою для виконання цього етапу дослідження став процес упровадження відкоригованого за запитами слухачів та апробованого на базі експериментальних груп змістового та процесуального компонентів моделі розвитку науково-методичної компетентності та відповідного навчально-

методичного забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О.

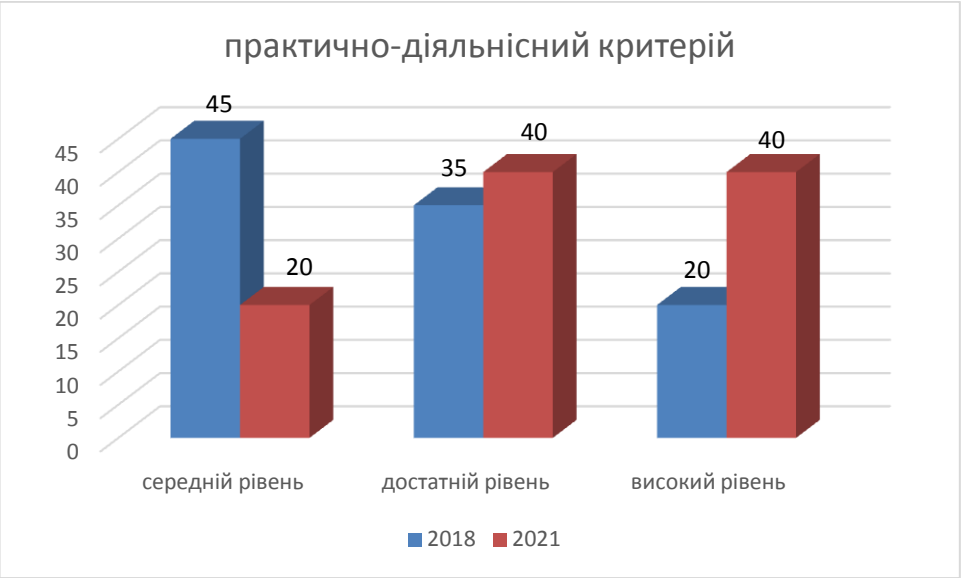

Рис. 2.3. Динаміка зростання практично-діяльнісного критерію (у %)

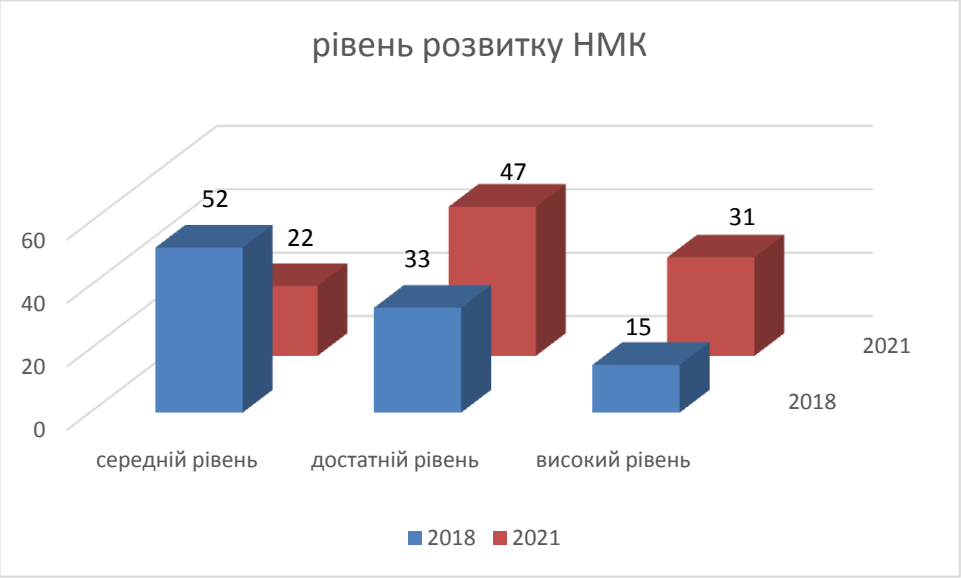

Рис. 2.4. Динаміка зростання рівня науково-методичної компетентності педагогічних працівників закладів П(ПТ)О (у %)

Аналіз отриманих даних засвідчив різницю у розвитку науково-методичної компетентності до та після проведення експерименту. Найбільш значимим показником динаміки є зниження середнього рівня розвитку науково-методичної компетентності на 30%, також вагомим є підвищення достатнього рівня розвитку науково-методичної компетентності у досліджуваних на 14% та

підвищення показника високого рівня розвитку науково-методичної компетентності досліджуваних на 16%.

Крім того, за результатами виконання науково-дослідної роботи науково-педагогічними працівниками кафедри МПО та СГД на цьому етапі підготовлено ряд наукових розробок, рекомендованих до впровадження.

2.2. Упровадження змістового компоненту моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О за інноваційними моделями підвищення кваліфікації

Відповідно до професійних запитів педагогів експериментальних груп було здійснено коригування та апробовано змістовий компонент моделі розвитку науково-методичної компетентності підвищення кваліфікації.

По-перше, науково-педагогічними працівниками кафедри МПО та СГД було розроблено робочі навчальні програми та навчально-методичний супровід вибіркових спецкурсів, що зорієнтовані на розвиток науково-методичної компетентності педагогів ЗП(ПТ)О та готовності до впровадження освітніх інновацій при підготовці кваліфікованих робітників.

Тематика вибіркових спецкурсів, що пройшли апробацію у процесі підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О експериментальних груп:

1. Компетентнісний урок виробничого навчання як цілісна дидактична система (розробники Шевчук С.С., Єрмоленко А.Б.);
2. Методика підготовки і проведення інтегрованих занять (розробники Кулішов В.С., Шевчук С.С., Щипська Т.П.);
3. Методика розроблення професійного портфоліо педагога ЗП(ПТ)О (розробники Шевчук С.С., Кулішов В.С.);
4. Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О (розробник Шевчук С.С.);

5. Квест-технології як засіб розвитку професійних компетентностей (розробник Кулішов В.С.).
6. Розвиток ключових компетентностей здобувачів освіти у позааудиторній навчальній діяльності ЗП(ПТ)О (розробник Шевчук С.С.)
7. Сучасний стан та особливості забезпечення якості освіти (розробник Величко Н.О.)
8. Підготовка педагогів до створення інклюзивного освітнього середовища в закладах професійно-технічної освіти (розробник Кучерак І.В.)
9. Методика організації та проведення занять за дистанційною й змішаною формами навчання (розробник Масліч С.В.)
10. Сучасні підходи до стандартизації змісту професійної (професійно-технічної) освіти (розробник Радкевич О.М.)
11. Краєзнавство в професійній діяльності педагога П(ПТ)О (розробник Студінський В.А.)

Означені спецкурси передбачені для вибіркового (за запитами слухачів) опанування на першому (організаційно-мотиваційному) та другому (дистанційному – для слухачів, які навчаються за очно-дистанційною формою) етапах курсів підвищення кваліфікації. Робочі навчальні програми та навчально-методичний супровід зазначених спецкурсів успішно апробовано і впроваджено на базі експериментальних груп курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О (рисунок 2.5).

Рис 2.5. Порівняльний аналіз рівнів науково-методичної компетентності педагогічних працівників закладів П(ПТ)О 2018 і 2021 років (у %)

Як зазначили педагоги експериментальних груп, вибіркові спецкурси дозволили розширити розуміння сутності окремих питань методики професійної освіти, поглибити знання з теорії і практики організації освітніх квестів, розроблення професійного портфоліо педагога, планування, організації та проведення занять у ЗП(ПТ)О на компетентнісних засадах та на засадах інтегрованого підходу, оновити знання з питань сучасної навчально-методичної діяльності педагога ЗП(ПТ)О, тощо. Переважна більшість респондентів заявили про ефективність впровадження вибіркових спецкурсів у освітній процес курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О

По-друге, у процесі дослідження було відкориговано та апробовано на базі експериментальних груп робочі навчальні програми змістових модулів підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О (майстрів виробничого навчання та викладачів професійно-теоретичної підготовки). Зміни було здійснено відповідно до професійних запитів педагогів експериментальних груп та у зв'язку з модернізацією системи професійної (професійно-технічної) освіти і організацією освітнього процесу на засадах компетентнісного підходу.

Назви навчальних та змістових модулів, що увійшли до навчальних планів підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання ЗП(ПТ)О експериментальних груп:

1. Навчальний модуль 3 «Дидактика професійної освіти».

- Змістовий модуль 3.1. «Дидактика професійно освіти».
- Змістовий модуль 3.2. «Дидактика професійної освіти в умовах виробництва: практико-зорієнтований аспект».
- Змістовий модуль 3.3. «Методичні засади стандартизації змісту професійної освіти».

2. Навчальний модуль 4 «Освітні інновації у професійній діяльності педагога професійної (професійно-технічної) освіти.

- Змістовий модуль 4.1. «Сучасні освітні практики в процесі виробничого навчання».

Назви навчальних та змістових модулів, що увійшли до навчальних планів підвищення кваліфікації викладачів професійно-теоретичної підготовки ЗП(ПТ)О експериментальних груп:

1. Навчальний модуль 3 «Дидактика професійної освіти».

- Змістовий модуль 3.1. «Дидактика професійної освіти».
- Змістовий модуль 3.2. «Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект».
- Змістовий модуль 3.3. «Методичні засади стандартизації змісту професійної освіти».

2. Навчальний модуль 4 «Освітні інновації у професійній діяльності педагога професійної (професійно-технічної) освіти.

- Змістовий модуль 4.1. «Сучасні освітні практики в процесі професійно-теоретичної підготовки».

Упровадження зазначених змістових модулів сприяє вдосконаленню та розвитку науково-методичної та фахової компетентностей слухачів, а також формуванню комплексу організаційно-методичних умінь, спрямованих на

впровадження освітніх інновацій у професійну підготовку кваліфікованих робітників.

У зв'язку з оновленням змістових і навчальних модулів підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О науково-педагогічними працівниками кафедри МПО та СГД було підготовлено відповідне навчально-методичне забезпечення:

1. Кулішов В.С. Теоретичні і методичні аспекти проведення інтегрованих занять у закладі професійної освіти на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 68 с.

2. Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у системі післядипломної освіти: навчально-методичний посібник / Єрмоленко А.Б., Набок М.В., Шевчук С.С., Масліч С.В., Кулішов В.С. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 101 с. URL: http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725510

3. Шевчук С.С. Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 73 с.

4. Шевчук С.С., Кулішов В.С. Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 215 с.

2.3 Упровадження процесуального компоненту моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О за інноваційними моделями підвищення кваліфікації

Відповідно до професійних запитів педагогічних працівників ЗП(ПТ)О експериментальних груп було здійснено коригування та апробовано процесуальний компонент моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів як у курсовий, так і у міжкурсовий періоди.

На етапі залікової сесії та у міжкурсовий період підвищення кваліфікації науково-педагогічні працівники кафедри МПО та СГД систематично проводили науково-практичні семінари та конференції різних рівнів, у тому числі професійної спрямованості. Це дозволяло залучити кращих педагогів ЗП(ПТ)О України та зарубіжжя до обміну досвідом щодо впровадження сучасних науково-методичних аспектів при підготовці кваліфікованих робітників та дало можливість опублікувати особисті напрацювання у електронних та друкованих виданнях, отримати сертифікат учасника науково-практичного масового заходу, що надало конкурентні переваги для педагогічного працівника при черговій атестації та сертифікації.

За 2021 навчальний рік науково-педагогічними працівниками кафедри МПО та СГД проведено:

1) Міжнародну конференцію з онлайн-трансляцією «Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи» на базі Білоцерківського інституту непевної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, м. Біла Церква Київської обл., 20 травня 2021 року;

2) Всеукраїнську науково-практичну інтернет-конференцію «Інноваційні технології при підготовці фахівців транспортної галузі», м. Біла Церква, 30 вересня 2021 року.

3) Регіональний науково-практичний семінар «Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в сучасних умовах» на базі ДНЗ «Черкаське вище професійне училище будівельних технологій», м. Черкаси, 21 квітня 2021 року;

4) Регіональний науково-практичний семінар «Упровадження сучасних освітніх практик в процесі підготовки кваліфікованих робітників» на базі «Міжрегіонального вищого професійного училища з поліграфії та інформаційних технологій», м. Дніпро, 09 червня 2021 року.

5) Регіональний науково-практичний семінар «Упровадження перспективного досвіду у закладах професійної (професійно-технічної) освіти»

на базі Новокаховського ДНЗ «ПТУ №14», м. Нова Каховка, Херсонська обл., 23 вересня 2021 року.

За результатами проведення конференції та семінарів було підготовлено електронні збірники матеріалів, а всі учасники отримали сертифікати.

За запитами педагогічних працівників ЗП(ПТ)О експериментальних груп відкориговано робочі навчальні програми підвищення кваліфікації з метою введення нових (інноваційних та більш практико-орієнтовних) видів навчальних занять.

Таким чином, у практику освітнього процесу курсів підвищення кваліфікації уведено такі форми організації навчання:

- *тематична дискусія* – інтерактивний вид практичного заняття, який має дискусійний характер навколо конкретної проблемної теми, передбачає розвиток умінь у процесі використання попередньо сформованих знань;

- *семінар-практикум* – вид навчального заняття, який передбачає обговорення актуальних проблем реалізації завдань освітньої політики та інноваційної освітньої й управлінської практики, набуття відповідних практичних умінь і навичок. Основний зміст семінару-практикуму спрямовується на: ознайомлення слухачів курсів підвищення кваліфікації із перспективним досвідом різних аспектів їхньої професійної діяльності; набуття вмінь щодо застосування новітніх підходів, форм, методів і технологій у сфері професійної діяльності (управлінської, наукової, методичної, виробничої тощо).

- *науково-практична конференція* – інтерактивний вид заняття, яке проводиться на заключному етапі навчання, основним змістом якого є обговорення попередньо підготовлених доповідей слухачів з актуальних проблем їхньої професійної діяльності, власного передового досвіду, кращих освітніх практик.

Переважна більшість педагогів експериментальних груп (85 % респондентів) зазначили позитивну тенденцію більш практичної орієнтованості занять на курсах підвищення кваліфікації, що дало змогу організовувати обговорення актуальних питань методики професійної освіти, обмін

педагогічним досвідом, залучати представників інших закладів освіти та ключових стейкхолдерів до висвітлення професійно-важливих та проблемних моментів організації навчально-виробничого процесу.

Науково-педагогічні працівники кафедри МПО та СГД продовжують роботу над упровадженням процесуального компоненту підвищення кваліфікації педагогів ЗП(ПТ)О за інноваційними моделями.

2.4. Анотований перелік наукових розробок, рекомендованих до впровадження

Наукова продукція

Видання

Науково-методичний посібник

Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у системі післядипломної освіти

Набок М.В., Єрмоленко А.Б., Шевчук С.С., Масліч С.В., Кулішов В.С.

У науково-методичному посібнику розкрито та теоретично обґрунтовано теоретичні засади компетентнісного підходу до розвитку професійної майстерності педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти, модель розвитку його науково-методичної компетентності та її оцінювання, основні підходи до створення сучасного середовища професійного розвитку педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, методику впровадження технології науково-методичного супроводу у процесі підвищення професійної компетентності педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Матеріали видання стануть у нагоді науковим та науково-педагогічним працівникам системи післядипломної педагогічної освіти, методистам обласних навчально-методичних центрів професійно-технічної освіти, педагогічним працівникам закладів професійної (професійно-технічної) освіти та усім зацікавленим у питаннях підвищення якості безперервної професійної освіти педагогічних працівників.

Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у системі післядипломної освіти: науково-методичний посібник / Набок М.В., Єрмоленко А.Б., Шевчук С.С., Масліч С.В., Кулішов В.С. БІНПО: Біла Церква. 2021. 101 с.

Навчальна продукція

Видання

Навчально-методичні посібники

Теоретичні і методичні аспекти проведення інтегрованих занять у закладі професійної освіти на засадах компетентнісного підходу

Кулішов В.С.

Навчально-методичний посібник розроблено на допомогу педагогам системи професійної освіти у контексті оновлення та удосконалення знань щодо інтеграційних процесів у сучасній освіті та розвитку організаційно-методичних умінь з питань планування, організації та проведення інтегрованих занять на засадах компетентнісного підходу.

У посібнику висвітлено історичні аспекти становлення інтеграції в освіті, сутність та зміст сучасного інтегрованого навчання, методику проведення інтегрованих занять у закладі професійної освіти на засадах компетентнісного підходу. У додатках подано методичні розробки інтегрованих уроків з професійної підготовки.

Навчально-методичний посібник «Теоретичні і методичні аспекти проведення інтегрованих занять у закладі професійної освіти на засадах компетентнісного підходу» входить до структури комплексного методичного забезпечення навчального модуля 3 «Дидактика професійної освіти» кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін на курсах підвищення кваліфікації у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти.

Матеріали видання стануть у нагоді педагогічним працівникам закладів професійної освіти та всім, хто цікавиться питаннями упровадження

інтегрованого навчання та підвищення якості освітнього процесу у системі професійної освіти.

Кулішов В.С. Теоретичні і методичні аспекти проведення інтегрованих занять у закладі професійної освіти на засадах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 68 с.

Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О на засадах компетентнісного підходу

Шевчук С.С.

Навчально-методичний посібник «Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О на засадах компетентнісного підходу» входить до структури комплексного методичного забезпечення навчального модуля 4 «Сучасні освітні практики» кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін (МПО та СГД) Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (БІНПО).

Мета розробки даного навчально-методичного посібника: формування, оновлення, поглиблення та систематизація знань, розвиток та удосконалення умінь педагогічних працівників ЗП(ПТ)О із планування, організації та здійснення навчально-методичної діяльності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти на основі компетентнісного підходу.

Зміст даного навчально-методичного посібника відображає сучасні тенденції планування, організації та здійснення освітньої діяльності у ЗП(ПТ)О на основі компетентнісного підходу, містить інформацію щодо сутності компетентнісного підходу в освіті, методики організації та проведення інтерактивних аудиторних занять і позааудиторних навчальних заходів, реалізації сучасних освітніх практик у методичну діяльність педагогічних працівників ЗП(ПТ)О на основі компетентнісного підходу.

Основні положення даного посібника носять як науково-методичний, так і практично-зорієнтований характер, і покликані сприяти більш чіткому та

систематизованому представленню про навчально-організаційну і методичну діяльність педагога професійної школи.

Матеріали даного посібник стануть у нагоді педагогічним працівникам ЗП(ПТ)О (викладачам професійно-теоретичної підготовки, майстрам виробничого навчання, методистам і керівникам ЗП(ПТ)О).

Шевчук С.С. Навчально-методична діяльність педагога ЗП(ПТ)О на засадах компетентнісного підходу: Навчально-методичний посібник. БІНПО: Біла Церква. 2021. 68 с.

Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект

Шевчук С.С., Кулішов В.С.

Навчально-методичний посібник «Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект» входить до структури комплексного методичного забезпечення навчального модуля 3 «Дидактика професійної освіти» кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін (МПО та СГД) Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (БІНПО).

Мета розробки даного навчально-методичного посібника: формування, оновлення, поглиблення та систематизація знань, розвиток та удосконалення умінь педагогічних працівників із планування, організації та здійснення освітнього процесу у закладах професійної освіти на засадах компетентнісного, інтегрованого та технологічного підходів.

Зміст даного навчально-методичного посібника відображає сучасні тенденції з методики формування ключових і фахових компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної освіти, містить інформацію щодо сутності компетентнісного і технологічного підходів в освіти, методики організації та проведення інтерактивних аудиторних занять і позааудиторних навчальних заходів, методики професійної підготовки кваліфікованих фахівців в умовах сучасного підприємства на засадах компетентнісного підходу.

Основні положення даного посібника носять як науково-методичний, так і практично-зорієнтований характер, і покликані сприяти більш чіткому та систематизованому представленню про освітню діяльність педагога професійної школи.

Матеріали даного посібника стануть у нагоді педагогічним працівникам і керівникам закладів професійної та передвищої фахової освіти, методистам навчально-методичних центрів ПТО, персоналу, що здійснює професійну підготовку в умовах сучасного підприємства (установи сфери послуг).

Шевчук С.С., Кулішов В.С. Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 215 с.

Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників у контексті реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти

Упорядкування А.Б. Єрмоленко, В.С. Кулішов, І.В. Кучерак.

Важливим фактором професійного розвитку сучасного педагога ЗП(ПТ)О є безперервна освіта, адже інтенсивні процеси виробничо-технологічної взаємодії вимагають від педагогічних працівників бути інформаційно компетентними та систематично удосконалювати власні професійно-значущі якості. У контексті професійного розвитку педагога провідне місце займає науково-методична складова його професійної діяльності. Створення сприятливих умов для розвитку науково-методичної компетентності педагогів ЗП(ПТ)О дозволить створити освітнє середовище для реалізації особистісно-орієнтованого підходу до задоволення професійних потреб педагогів, створення можливостей для розвитку їх творчого потенціалу, мотивації до інноваційної діяльності, диференціації та індивідуалізації процесу навчання.

Представлений збірник робочих навчальних програм спецкурсів сформовано відповідно до запитів слухачів курсів підвищення кваліфікації у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти у процесі

коригування змістового компоненту підвищення кваліфікації науково-педагогічними працівниками кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін.

Робочі навчальні програми спецкурсів розроблено у рамках забезпечення навчальних модулів «Дидактика професійної освіти» та «Освітні інновації в професійній діяльності педагога професійної(професійно-технічної) освіти».

Для педагогів, методистів, керівних кадрів системи П(ПТ)О, а також усіх зацікавлених у підвищенні якості безперервної професійної освіти педагогічних працівників.

Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників у контексті реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти: збірник робочих навчальних програм спецкурсів / упорядкування А.Б. Єрмоленко, В.С. Кулішов, І.В. Кучерак. Біла Церква: БІНПО, 2021. 300 с.

Матеріали конференцій та семінарів

Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи

Упорядкування Єрмоленка А.Б., Шевчук С.С.

У збірнику представлено тези доповідей учасників Міжнародної конференції з онлайн-трансляцією «Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи». У ході роботи конференції було розглянуто ряд актуальних питань стосовно: поняття науково-методичної компетентності педагога в сучасній теорії і практиці, розвитку науково-методичної компетентності педагогів в умовах суспільних та освітніх викликів, інноваційних моделей розвитку науково-методичної компетентності педагогів закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, зарубіжного досвіду розвитку науково-методичної компетентності педагогічних працівників шляхом формальної, неформальної та інформальної

освіти, реалізації сучасних освітніх практик у професійній діяльності педагога професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, шляхів розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти в сучасних умовах, застосування можливостей відкритого освітнього середовища для розвитку науково-методичної компетентності педагогів.

Матеріали збірника стануть у нагоді керівникам, методистам, старшим майстрам, викладачам професійно-теоретичної підготовки та майстрам виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти.

Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи: електронний зб. матеріалів Міжнародної конференції з онлайн-трансляцією, м. Біла Церква, 20 травня 2021 р. / упоряд. А.Б. Єрмоленка, С.С. Шевчук. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 550 с.

Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у сучасних умовах

Упорядкування Кулішова В.С.

У збірнику представлено тези доповідей учасників Регіонального науково-практичного семінару «Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у сучасних умовах» (21 квітня 2021 року, м. Черкаси). У ході роботи семінару було розглянуто ряд актуальних питань стосовно: сучасної навчально-організаційної та науково-методичної діяльності педагога ЗП(ПТ)О, формування та розвитку науково-методичної компетентності педагогів ЗП(ПТ)О в системі безперервної освіти, науково-методичних підходів до організації та проведення сучасного заняття з професійної підготовки, реалізації сучасних освітніх практик у процесі професійної підготовки, науково-методичного засад розробки сучасного комплексного методичного забезпечення професійної підготовки

кваліфікованих робітників, шляхів розвитку науково-методичної компетентності педагогів ЗП(ПТ)О в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти, науково-методичної підтримки професійної діяльності педагогів ЗП(ПТ)О, тощо.

Матеріали збірника стануть у нагоді керівникам, методистам, старшим майстрам, викладачам професійно-теоретичної підготовки та майстрам

Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у сучасних умовах: електронний зб. матеріалів Регіонального науково-практичного семінару, м. Біла Церква, 21 квітня 2021 р. / Упорядник В.С. Кулішов. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 106 с.

Інноваційні технології при підготовці фахівців транспортної галузі

Упорядкування: Єрмоленко А.Б., Шевчук С.С.

У збірнику представлено тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної. конференції «Інноваційні технології при підготовці фахівців транспортної галузі» (30 вересня 2021 року, м. Біла Церква). Під час роботи конференції було розглянуто ряд актуальних питань стосовно сутності та змісту поняття інноваційні технології в сучасній освітній теорії і практиці, підготовки фахівців транспортної галузі в контексті реалізації Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року, перспективних напрямів співпраці закладів освіти із ключовими стейкхолдерами, інноваційної науково-методичної діяльності педагогічних працівників у контексті реалізації Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року, впровадження інноваційних освітніх програм професійної підготовки та перепідготовки персоналу для транспортної галузі, сучасного комплексно-методичного забезпечення, зарубіжного досвіду використання інноваційних технологій при підготовці фахівців транспортної галузі для підвищення якості та надійності надання транспортно-логістичних послуг.

Матеріали збірника стануть у нагоді керівникам, методистам, старшим майстрам, викладачам професійно-теоретичної підготовки та майстрам виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Інноваційні технології при підготовці фахівців транспортної галузі: зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (30 вересня 2021 року, м. Біла Церква) / Упорядники А.Б. Єрмоленко, С.С. Шевчук. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 108 с.

Крім того, за матеріалами науково-дослідної роботи за 2021 рік науково-педагогічними працівниками кафедри МПО та СГД підготовлено ряд публікацій. Серед них:

а) ***наукові статті у наукометричних та закордонних виданнях:***

1. Kulishov, V.S., Skyba, Y.A., Yermolenko, A.B., Shevchuk, S.S.& Shchypska, T.P. Development of Scientific and Methodical Competence of Teachers of Vocational Education Institutions. Propósitos y Representaciones, Mar. 2021, Vol. 9, SPE(2), e994. URL: http://revistas.usil.edu.pe/index.php/pyr/article/view/994 ***Web of Science***

2. Zhukova O., Ivanenko L., ***Mandragelya V***., Janužis G. Challenges of Online-Education: What Society Expects from Teachers / Oksana Zhukova, Lyudmila Ivanenko, Vladimir Mandragelya, Gintaras Janužis // SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference. Volume V, May 28th-29th, 2021. 522-532. ***Web of Science***

3. Zhukova, O., ***Mandragelia, V.,*** Sobolyeva, S., Hurenko, T., & Hnat, G. (2021). Formation of soft-skills in future teachers in the context of teaching practice in a pandemic. Revista Tempos e Espaços em Educação,14(33), e16584. URL: http://dx.doi.org/10.20952/revtee.v14i33.16584 ***Web of Science***

4. Shevchuk S., Kulishov V., Shchypska T. Vectors of Development of Educational and Methodological Competence of the Modern Teacher in the Conditions of Modernization of Vocational Education of Ukraine. Journal of

International Legal Communication. 2021. Vol. 2 No.1. pp. 63-74. https://doi.org/10.32612/uw.27201643.2021, pp.63-74.

б) ***наукові статті у фахових виданнях:***

1. Єрмоленко А.Б. Сучасна модель розвитку лідерської компетентності педагогічних працівників професійної освіти в системі підвищення кваліфікації. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки. 2021. Вип. 1 (45). С. 205-213 URL: http://visn-ped.gnpu.edu.ua/index.php/uk/home1/45-visnyk-hlukhivskoho-natsionalnoho-pedahohichnoho-universytetu-imeni-oleksandra-dovzhenka-2021-vyp-1-45

2. Кулішов В.С. Організація інтегрованого навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти на засадах компетентнісного підходу. Імідж сучасного педагога. 2021. № 4 (199). С. 36–40.

3. Кулішов В.С., Щипська Т.П. Реалізація сучасних освітніх практик у процесі позааудиторної навчальної діяльності майбутніх фахівців з поліграфії. Науковий часопис НПУ імені М. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2021. № 80. С. 56-64.

4. Мандрагеля В.А. Науково-методична компетентність педагога в умовах пандемії та діджиталізації: світовий досвід та українські реалії. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки. Pedagogical Sciences. 2021. Випуск 45 / Issue 45. С. 170-178.

5. Студінський В.А., Щипська Т.П. Економічні та організаційні засади удосконалення діяльності педагога в системі професійної (професійно-технічної) освіти України // Економічний вісник університету. Збірник наукових праць учених та аспірантів. – Вип. 49. – Переяслав: П-ХДПУ, 2021. С.31-37.

6. Шевчук С.С. Модель комплексного методичного супроводу професійної підготовки кваліфікованих робітників. Імідж сучасного педагога, електрон. наук. фах. журнал. 2021. 4(199). С.41–46.

7. Mandragelia V. Online learning and digital competence: Ukraine and the world. Наукові записки кафедри педагогіки. ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2021. Випуск 48 / Issue 48. С. 109-116.

8. Mandragelia V. Problems and prospects of education in Ukraine: socio-philosophical analysis. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки: науковий журнал / [гол. ред. М. Якубович, відповід. редактор М. Козловець, відповід. Секретар О. Соколовський]. Житомир: Вид-во Житомирського держ. ун-ту імені І. Франка, 2021. Вип. 2 (90). С.63-74.

9. Mandragelia V. The concept of distributed leadership in education: diversity and evolution of approaches. Наукові записки кафедри педагогіки. ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2021. Випуск 49 / Issue 49. С. 84-91.

в) матеріали науково-практичних конференцій та семінарів:

1. Єрмоленко А.Б. Лідерство в контексті професійної діяльності педагога. Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи: зб. матеріалів Міжнародної конференції з онлайн-трансляцією, (м. Біла Церква, 20 травня 2021 р.). Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. С. 365-370

2. Кулішов В.С. Динаміка розвитку науково-методичної компетентності педагогів ЗП(ПТ)О за результатами контрольного етапу дослідження. Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи: матеріали Міжнародної конференції з онлайн-трансляцією (20 травня 2021 року, м. Біла церква) / за заг. ред. А.Б. Єрмоленка, В.С. Кулішова. Біла церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. С. 93–97.

3. Кулішов В.С. Інтеграція в освітньому середовищі ЗП(ПТ)О: етапи становлення. Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (02 квітня 2021 р.) / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів,

2021. С. 99–103.

4. Мандрагеля В.А. Цифрова компетенція: нові виміри. Наука, освіта і виробництво: матеріали Міжнародної науково-методичної Інтернет-конференції, 20 травня 2021 року / за заг. ред. О.А. Жукової. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2020. С. 69-72.

5. Мандрагеля В.А. Інноваційні педагогічні підходи в системі П (ПТ)О: сучасний світовий та європейський досвід. V Всеукраїнський науково-методичний семінар «Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій», 5 листопада 2021. Глухів, Глухівський НПУ, 2021. С 84-86.

6. Масліч С.В. До питання формування та розвитку цифрової компетентності майстрів виробничого навчання закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання : збірник матеріалів XV звітної Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 25 березня 2021 р.) / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ : ІПТО НАПН України, 2021. С. 189–191.

7. Масліч С.В. Науково-методичний супровід професійної діяльності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти: основні аспекти. Theoretical and practical aspects of modern scientific research: Collection of scientific papers «ΛΌГОΣ» with Proceedings of the I International Scientific and Practical Conference (Vol. 2), Seoul, April 30, 2021. Seoul-Vinnytsia: Case Co., Ltd. & European Scientific Platform, 2021. С. 89-90.

8. Масліч С.В. Розвиток науково-методичної компетентності педагога ЗП(ПТ)О через призму нових викликів. Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи:зб. матеріалів Міжнародної конференції з онлайн-трансляцією, м. Біла Церква, 20 травня 2021 р. / за заг. ред. А.Б. Єрмоленка, В.С. Кулішова, С.С. Шевчук. Видавець ФОП Мокшанов В.В. Запоріжжя, 2021. С. 106-109.

9. Масліч С.В. Цифрова компетентність педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти як необхідна умова підвищення якості освітнього процесу. Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (2 квітня 2021 р.) / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2021. С. 109–112.

10. Студінський В.А. Економічне краєзнавство в системі професійної освіти: методико-методологічний аспект. VII Всеукраїнська науково-теоретична конференція з міжнародною участю «соціальні та гуманітарні технології: філософсько-освітній аспект» 24-25 березня 2021 року. - Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси. С.19-21.

11. Студінський В.А. Краєзнавство професії в діяльності педагога професійної (професійно-технічної) освіти: постановка питання. Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (02 квітня 2021 р.) / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2021. С. 46–48.

12. Студінський В.А., Петрушак О.М. Науково-методичні підходи до здійснення краєзнавчої роботи в навчальних закладах П(ПТ)О в умовах глобальної діджиталізації. Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи: матеріали Міжнародної конференції з онлайн-трансляцією (20 травня 2021 року, м. Біла Церква) / за заг. ред. А.Б. Єрмоленка, С.С. Шевчук. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. С. 214-218.

13. Студінський В.А. Організаційно-безпекові заходи при проведенні краєзнавчого екскурсійного заняття на виробничому підприємстві в системі професійної (професійно-технічної) освіти. Сучасна парадигма освіти з охорони праці: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції викладачів та фахівців-практиків (подано до друку)

14. Шевчук С.С. Концепція комплексного підходу у професійній освіті.

Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 20.05.2021. С.150-154.

Висновки до розділу 2

У 2021 році науково-педагогічними працівниками кафедри МПО та СГД було організовано підсумково-узагальнювальний етап дослідження за участі педагогічних працівників ЗП(ПТ)О регіонів, де було сформовано експериментальні групи.

Основою для виконання цього етапу дослідження став процес упровадження відкоригованого за запитами слухачів та апробованого на базі експериментальних груп змістового та процесуального компонентів підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О. Крім того, за результатами виконання науково-дослідної роботи науково-педагогічними працівниками кафедри МПО та СГД на цьому етапі підготовлено ряд наукових розробок, рекомендованих до впровадження.

У межах підсумково-узагальнювального етапу було здійснено:

1. Аналіз ефективності моделі розвитку науково-методичної компетентності за показниками рівнів сформованості в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О. Що розкриває динаміку змін критеріїв й засвідчує результативність досліджуваного феномена. Серед критеріїв доцільно виділити мотиваційно-ціннісний, когнітивно-інтелектуальний та практично-діяльнісний. В результаті чого було виявлено позитивну динаміку зростання рівня НМК.

Таким чином, середньостатистичний результат зростання *мотиваційно-ціннісного критерію* характеризується повним усвідомлення мотиваційно-ціннісних якостей щодо формування науково-методичної компетентності; стійким пізнавальним інтересом; сталим прагненням до підвищення рівня мотиваційно-ціннісних якостей щодо формування НМК, самовдосконалення та

саморозвитку; позитивним ставленням до розвитку цієї компетентності; здатністю до прийняття рішень, готовністю нести відповідальність за результати своєї діяльності.

Рівень *когнітивно-інтелектуального критерію* визначається наявністю стійких, систематизованих знань з організації і проведення науково-методичної роботи; повним розуміння необхідності застосування методики та наукових знань в процесі організації і реалізації освітнього процесу; повною обізнаністю зі змістом, методами та способами організації і проведення науково-методичної роботи.

Ступінь *практично-діяльнісного критерію* – достатньою сформованістю науково-методичної компетентності; точністю застосування методів та методик; самостійним відтворення визначеної поступовості або системи дій у типових та нетипових ситуаціях; повною сформованістю вмінь здійснювати самоконтроль та самоаналіз науково-методичної дослідної діяльності; здатністю до самостійної організації та планування науково-дослідної роботи; адекватною самооцінкою рівня сформованості власної наукової компетентності.

2. У результаті було визначено, що методична складова НМК має основними компонентами когнітивний, особистісно-рефлексивний, операційно-діяльнісний, інформаційно-технологічний, самоосвітній. Науково-дослідна складова має світоглядно-аксіологічний, мотиваційний, когнітивний, комунікативний, креативний та синергетичний елементи. Підкреслено значні евристичні можливості, що пов’язані із запровадженням інноваційних експериментальних методів емпіричного рівня.

3. У контексті оптимізації науково-методичних та організаційно-педагогічних умов розвитку НМК педагогічних працівникв П(ПТ)О відбулася корекція робочих навчальних програм та запровадження нових вибіркових спецкурсів, зокрема:

- Сучасний стан та особливості забезпечення якості освіти;

- Сучасні підходи до стандартизації змісту професійної (професійно-технічної) освіти;
- Методика організації та проведення занять за дистанційною й змішаною формами навчання;
- Підготовка педагогів до створення інклюзивного освітнього середовища в закладах професійно-технічної освіти;

Це надало можливість переосмислити розуміння сутності окремих питань методики професійної освіти, поглибити знання з теорії і практики організації освітніх квестів, розроблення професійного портфоліо педагога, планування, організації та проведення занять у ЗП(ПТ)О на компетентнісних засадах та на засадах інтегрованого підходу, оновити знання з питань сучасної навчально-методичної діяльності педагога ЗП(ПТ)О.

Відкориговані та апробовані робочі навчальні програми змістових модулів підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, спецкурси створили сприятливі умови для вдосконалення та розвитку науково-методичної та фахової компетентностей слухачів, а також забезпечили формування комплексу організаційно-методичних умінь, спрямованих на впровадження освітніх інновацій у професійну підготовку кваліфікованих робітників. У зв’язку з оновленням змістових і навчальних модулів підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О науково-педагогічними працівниками кафедри МПО та СГД було підготовлено відповідне навчально-методичне забезпечення.

У процесі впровадження процесуального компоненту підвищення кваліфікації науково-педагогічними працівниками кафедри МПО та СГД було проведено 3 Регіональних науково-практичних семінари, 1 Міжнародну конференцію з онлайн-трансляцією, 1 Всеукраїнську науково-практичну інтернет-конференцію, за результатами яких видано збірники, а також упроваджено в освітній процес курсів підвищення кваліфікації нові (інноваційні та більш практико-орієнтовані) форми організації освітнього процесу.

Крім того, у рамках упровадження пролонгованої (накопичувальної) форми підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, науково-педагогічні працівники кафедри МПО та СГД працюють над розробленням короткотермінового авторського курсу «Школа розвитку фахової майстерності педагога».

Проведене дослідження не вичерпує всіх актуальних і практично значущих завдань розвитку науково-методичної компетентності педагогічних працівників професійної освіти в процесі підвищення кваліфікації. Подальшого вивчення потребують питання модернізації науково-методичної компетентності в умовах неперервної освіти педагогічних працівників упродовж життя, навчально- й науково-методичного супроводу підвищення кваліфікації педагогів в умовах реформування професійної освіти.

РОЗДІЛ 3

УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УМОВ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

3.1. Основні завдання та концептуальні положення дослідження

Основні завдання дослідження:

1. Аналіз та узагальнення отриманих результатів НДР.

2. Оцінка ефективності умов розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у системі підвищення кваліфікації педагога професійної освіти.

3. Апробація робочих навчальних програм вибіркових спецкурсів.

4. Експериментальна перевірка інноваційних моделей підвищення кваліфікації як умови розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О.

5. Використання отриманих результатів НДР для підготовки монографії і наукових статей, методичної та довідкової продукції.

Концептуальні положення дослідження:

Значущими складовими психолого-педагогічної компетентності є:

1. Мотивація розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О (А.М. Лукіянчук).

2. Розвиток готовності педагогічних працівників до інноваційної діяльності (В.Є. Харагірло).

3. Професійний розвиток педагогів ПО в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти (В.В. Сидоренко).

4. Конфліктологічна компетентність педагогічних працівників (Н.Г. Торба).

Особливої уваги заслуговує мотивація професійної діяльності педагогічних працівників у системі професійної освіти. Тому спрямованість

мотиваційних заходів має бути зміщена на особистісний розвиток та соціальний аспект. Винагородою для закладу освіти є його публічне визнання, яке він може отримати внаслідок публікації в пресі порівняльних таблиць результатів зовнішнього тестування, за якими він, опинившись серед кращих, найбільш престижних закладів, отримає не лише моральне задоволення, а й практичну вигоду: в ринковій системі освітнього вибору заклад освіти набуває таким чином можливість залучити кращих учнів, студентів і педагогів, збільшити обсяг фінансування.

Педагогічний напрям науково-дослідної роботи кафедри ПП та М торкається проблем, спрямованих на новий тип гуманістично-інноваційної освіти, її конкурентоспроможність у європейському та світовому освітньому просторі, формування покоління молоді, здатного робити особистісний вибір, набувати вмінь, навичок продуктивної та творчої праці.

Психологічний напрямок охоплює велику кількість проблем, які стосуються, перш за все, питань створення позитивного соціально-психологічного клімату. Саме тому необхідною умовою для досягнення поставленої мети є впровадження методів корекції соціальних стосунків, розвиток соціально-перцептивного інтелекту педагогічних працівників, навичок рефлексії та самоаналізу, загальної комунікативної культури, вміння регулювати емоційний стан, що забезпечує подолання конфліктів серед педагогів і здобувачів освіти ЗП(ПТ)О.

Експериментально-дослідна діяльність кафедри ПП та М у 2021 році спрямована на аналіз, оцінку та узагальнення отриманих результатів експериментального етапу, апробації робочих навчальних програм вибіркових спецкурсів що спрямовані на розвиток психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі підвищення кваліфікації педагога професійної освіти, перевірки продуктивності діяльності Школи педагогічного коучингу як умови розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогів у системі неперервної професійної освіти, проектування траєкторії професійного розвитку педагогічних працівників у системі неперервної професійної освіти.

3.2. Умови розвитку психолого-педагогічної компетентності в системі підвищення кваліфікації педагога професійної освіти

У процесі НДР визначено сприятливі організаційно-педагогічні умови розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О:

1. Змістовне забезпечення розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О на курсах підвищення кваліфікації.

2. Застосування електронного навчально-методичного комплексу в процесі підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О.

3. Застосування технологій педагогічного коучингу (створення Школи педагогічного коучингу на базі НМЦ ПТО у Рівненської області).

4. Залучення педагогічних працівників до участі у науково-практичних заходах (міжнародні, всеукраїнські конференції, семінари, круглі столи, тренінги, майстер-класи тощо).

Провідною організаційно-педагогічною умовою ефективного розвитку психолого-педагогічної компетентності на курсах підвищення кваліфікації є поетапність її розвитку. Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти освітній процес на курсах підвищення кваліфікації побудовано за засадах відкритості (самостійна роль суб'єкта в процесі навчання, варіативність і можливість вибору параметрів процесу навчання, доступ до інформації тощо), безперервності (систематизований і цілеспрямований процес набуття необхідних для успішної творчої професійної діяльності компетенцій упродовж життя тощо) і трансформації у сферу освітніх послуг (орієнтація на міжнародні професійні стандарти, урахування індивідуальних освітніх потреб особистості, створення умов для якісної безперервної освіти тощо). Відповідно до ланок цього ланцюжка було визначено *такі етапи: організаційно-мотиваційний (1 етап підвищення кваліфікації); дистанційний (2 етап навчання); підсумково-*

рефлексивний (3 етап навчання). На кожному із цих етапів освітня діяльність організована з урахуванням андрагогічних принципів навчання.

Метою *організаційно-мотиваційного етапу*, з одного боку, є визначення реального рівня психолого-педагогічних знань, умінь, навичок, здібностей та якостей особистості слухача, їх відповідність вимогам, що висуваються до професійно-педагогічної діяльності, а з іншого – спрямування педагога на досягнення позитивних результатів. Саме на 1 етапі слухачам курсів пропонуються лекції, семінарські заняття за модулями: Педагогічний менеджмент і психологія професійної діяльності; Інноваційні технології в ЗП(ПТ)О; Психологія професійної діяльності; Модель сучасного ЗП(ПТ)О. Проекту (підсумкова випускна робота) згідно Практичного порадника до виконання підсумкових випускних робіт.

Дистанційний етап – забезпечує саморозвиток психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, на цьому етапі пропонується опрацювати матеріал, передбачений у робочих навчальних програмах модулів для самостійного опрацювання. Педагогам пропонуються навчально-методичні посібники, цифрові програмно-методичні комплекси до змістових модулів, спецкурсів для виконання завдань самостійної роботи та поранки до написання випускних робіт.

Підсумково-рефлексійний етап розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О передбачає систематизацію, узагальнення та осмислення набутих психолого-педагогічних знань, умінь і навичок у процесі підвищення кваліфікації у системі безперервної професійної освіти за допомогою педагогічної рефлексії та спрямування педагога на подальше вдосконалення психолого-педагогічної компетентності, визначення теоретичних та методологічних засад, що є підґрунтям до моделювання індивідуальної освітньої траєкторії. Відповідно до цього, модель розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у системі безперервної професійної освіті було розглянуто як комплексну

систему цілей, змісту, етапів, методів, прийомів і засобів, спрямовану на розвиток психолого-педагогічної компетентності.

Учасники експериментальних груп (педагогічні працівники Київської, Рівненської, Херсонської областей) на 4 етапі науково-дослідної роботи надали пропозиції щодо доповнення тематики змістових модулів, які розкривають питання впровадження інноваційних педагогічних технологій у освітній процес ЗП(ПТ)О, мотивації розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, індивідуалізації професійного розвитку майстрів виробничого навчання та викладачів професійно-теоретичного навчання і розвитку конфліктологічної компетентності педагогічних працівників.

Науково-педагогічні працівники кафедри доповнили зміст програм підвищення кваліфікації такими вибірковими спецкурсами: «Мотивація професійної діяльності педагогічного працівника», «Психологічні аспекти попередження конфліктів в педагогічному колективі», «Розвиток критичного мислення здобувачів освіти», «Розвиток готовності педагогів до інноваційної діяльності».

У 2021 році завершено апробацію робочих навчальних програм вибіркових спецкурсів (довідки про впровадження додаються), за результатами моніторингу визначено ефективність впровадження спецкурсів як умови розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогів у системі неперервної професійної освіти.

Робочі навчальні програми спецкурсів включено у ІІ розділ цифрового навчально-методичного посібника кафедри ***«Умови розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі неперервної професійної освіти»***.

Для оцінки ефективності умов розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі підвищення кваліфікації було використано технології моніторингу та оцінювання задоволеності замовників освітніх послуг та ключових стейкхолдерів що

допомагають забезпечити якість освітнього процесу в системі неперервної професійної освіти.

До проведення моніторингових досліджень щодо оцінки та самооцінки рівня психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників залучались НМЦ ПТО у Дніпропетровській, Кіровоградській, Київської, Одеській, Черкаській, Херсонській, областях та НМК у м. Київ.

Для збору та аналізу інформації використовували низку методів, зокрема експертне опитування, інтерв'ю, анкетування, тестування, спостереження; аналіз документів (зокрема індивідуальних проєктів), оцінні засоби рівня досягнення результатів навчання на курсах підвищення кваліфікації тощо.

У межах внутрішнього моніторингу якості на базі Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (БІНПО) проведено репрезентативні моніторингові дослідження й оцінювання рівня професійного розвитку замовників (споживачів) освітніх послуг (слухачів курсів підвищення кваліфікації та слухачів Школи педагогічного коучингу), які спрямовуються на отримання даних про кількісно-якісні показники рівнів професійного розвитку та саморозвитку педагогів та аналіз їхньої динаміки.

Виявляючи рівень професійного розвитку та саморозвитку педагогів, ми використовували ще й такі якісні характеристики рівнів:

Перший (І) - низький рівень. У педагогів з низьким рівнем професійного розвитку та саморозвитку потреба в усвідомленій, самостійній організації власної діяльності щодо самовдосконалення не сформована. Педагог більш залежний від ситуації й думки навколишніх людей, часто й некритично слідує чужим порадам. Потреби в самоосвіті ще не набули конкретного змісту. Як правило, на цьому рівні професійне становлення здійснюється під впливом зовнішніх умов і об'єктивних вимог. За відсутності сторонньої допомоги у педагога неминуче виникають проблеми в організації професійної діяльності. Наявні безсистемні уявлення про методологію викладацької діяльності, спонтанно одержані навички й уміння організовувати освітній процес, відсутність мотивації до саморозвитку. Не визначені ні стратегічні цілі, ні

тактика їх досягнення. Відсутнє прагнення до самореалізації.

Другий (II) - середній рівень. Для педагогів із середнім рівнем професійного розвитку та саморозвитку характерне бажання успішної діяльності, уміння ставити самостійні цілі й планувати шляхи їх досягнення, але в нього нерозвинені навички самостійної діяльності, відсутня або низька здатність до рефлексії, самоконтролю та самоосвіти, проте цілепокладання стає конкретнішим. Ставить перед собою певні завдання щодо професійного розвитку та саморозвитку. Ці завдання найчастіше стосуються не особистості в цілому, а окремих якостей і вмінь. Багато що як і раніше залежить від обставин. Наявні елементарні знання, вміння й навички самоорганізації, але вони використовуються епізодично. Є стратегічна мета у вигляді мрії, але слабке уявлення про шляхи її досягнення. Про самореалізацію наявні слабкі уявлення.

Третій (III) - достатній рівень. Достатній рівень професійного розвитку та саморозвитку свідчить про автономність педагогів в організації навчального процесу, його здатність самостійно й усвідомлено ставити цілі, аналізувати ситуацію, моделювати роботу з досягнення мети викладацької діяльності, виділяти критерії її оцінювання та контролювати перебіг виконання як проміжних, так і кінцевих результатів діяльності, адекватно й оперативно реагувати на будь-які зміни. Сформована система знань, умінь і навичок щодо самоорганізації та організації пізнавальної діяльності учнів (здобувачів освіти), що використовуються в професійній діяльності, але відсутня потреба в їх удосконаленні. Є стратегічна мета, наявне розуміння способів і шляхів її досягнення, але не завжди докладаються зусилля для застосування цих способів. Є прагнення виконати професійні функції краще за інших, але якщо не доведеться докласти суттєвих зусиль. Наявне бажання успішної самореалізації в майбутньому.

Четвертий (IV) - високий рівень. Знання, вміння й навички постійно вдосконалюються, використовуються для підвищення ефективності викладацької діяльності, професійного та особистісного зростання. Усі зусилля спрямовані на досягнення стратегічної мети. Є прагнення виконувати

все краще за інших, навіть якщо доведеться докласти суттєвих зусиль. Наявне бажання успішної самореалізації вже сьогодні, а не лише в майбутньому.

Педагог із високим рівнем професійного розвитку та саморозвитку впевнено відчуває себе в ситуаціях невизначеності, самостійно аналізує та формулює цілі власного професійного розвитку, самостійно здійснює планування, намічає засоби й прийоми роботи над собою, проводить самоконтроль проміжних і кінцевих результатів, уточнення цілей і корекцію дій, самостійно проектує власну траєкторію професійного розвитку.

Числові дані дослідження (у відсотках) щодо розподілу педагогів за рівнями психолого-педагогічної компетентності на початку експерименту представлені в таблиці 3.1 і на рисунку 3.1, а по завершенню експерименту – в таблиці 3.2 і на рисунку 3.2.

Таблиця 3.1

Розподіл педагогів за рівнями психолого-педагогічної компетентності (2017 р.)

Групи	I рівень (%)	II рівень (%)	III рівень (%)	IV рівень (%)
Майстри виробничого навчання	18,6	40	5	0,5
Викладачі професійно-теоретичної підготовки	7	14,4	9,5	5

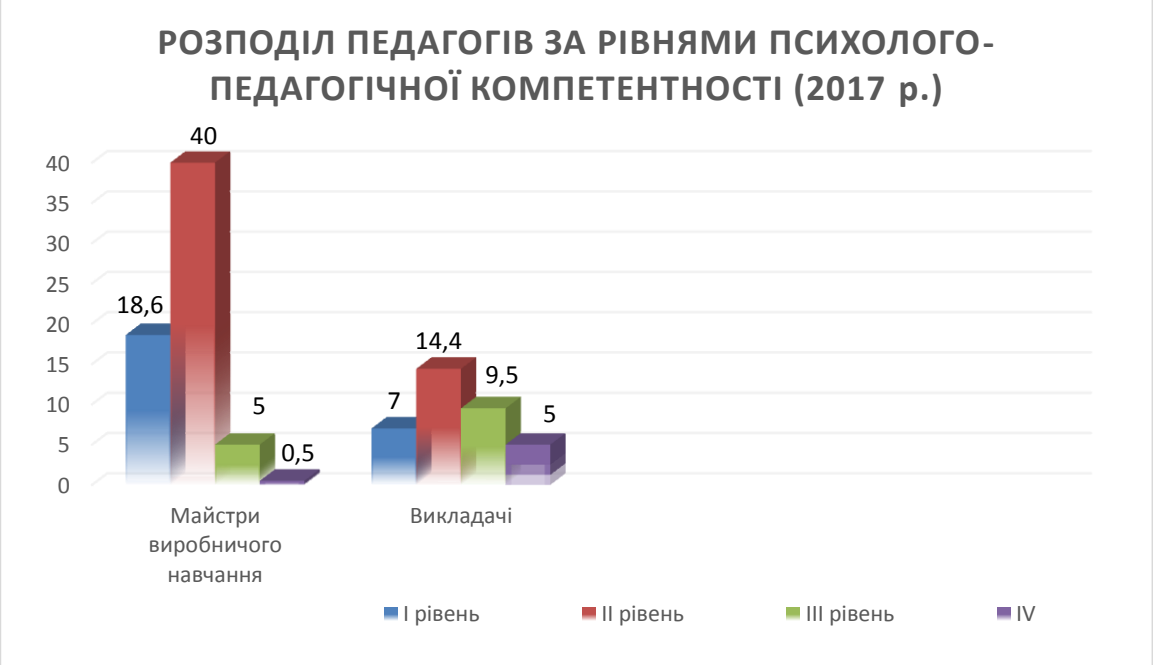

Рис 3.1. Рівень розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О на початку експерименту (у %)

Таблиця 3.2

Розподіл педагогів за рівнями психолого-педагогічної компетентності (2021 р.)

Групи	I рівень (%)	II рівень (%)	III рівень (%)	IV рівень (%)
Майстри виробничого навчання	11,8	28,8	12,7	8,1
Викладачі професійно-теоретичної підготовки	3,1	11,6	12,7	11,2

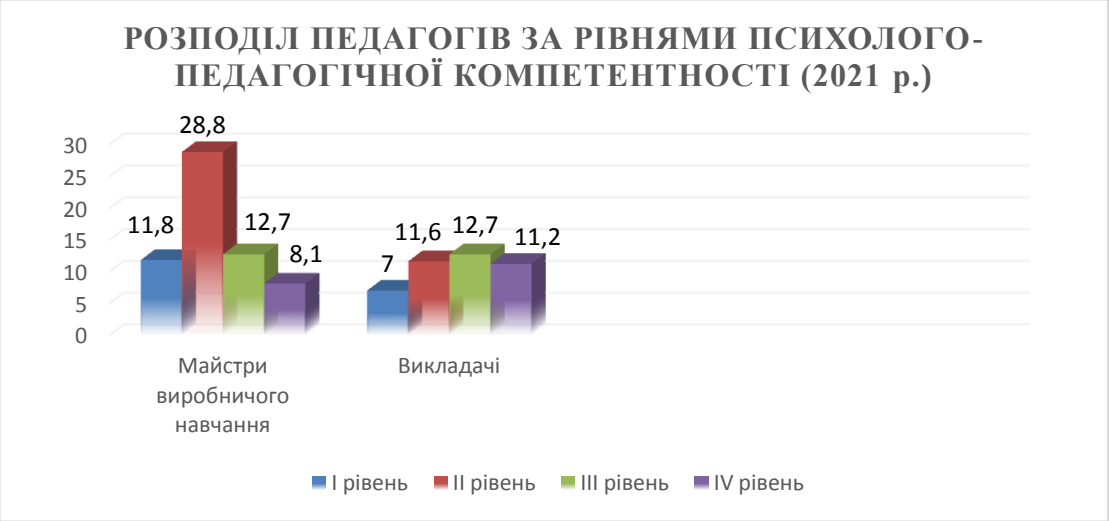

Рис 3.2. Рівень розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О по завершенню експерименту (у %)

Результати самоаналізу діяльності педагогічних працівників стосовно підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності на 5 етапі науково-дослідної роботи показують що серед майстрів виробничого навчання показники I (низького рівня) професійного розвитку зменшилися на 6,8 (%), а показники IV (високого) рівня збільшилися на 7,6 %, серед викладачів відповідно показники I (низького рівня) професійного розвитку зменшилися на 3,9 %, а показники IV (високого) рівня збільшилися на 6,2 %.

Таким чином, результати самоаналізу діяльності педагога стосовно розвитку психолого-педагогічної компетентності дозволяють зробити висновок, що змістовне забезпечення розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О на курсах підвищення кваліфікації, а саме інваріантний складник: модуль 2 «Педагогічний

менеджмент і психологія професійної діяльності», модуль 5 «Інноваційні технології в ЗП(ПТ)О» та варіативний складник: «Мотивація професійної діяльності педагогічного працівника», «Психологічні аспекти попередження конфліктів в педагогічному колективі», «Розвиток критичного мислення здобувачів освіти», «Розвиток готовності педагогів до інноваційної діяльності» сприяють розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогів професійної освіти.

Отже, психолого-педагогічна компетентність є чинником, що спонукає педагога до неперервного професійного саморозвитку, і є результатом цього саморозвитку, оскільки дає можливість самоствердж уватись і досягати вершин професіоналізму.

За результатами аналізу впливу організаційно-педагогічних умов на рівень розвитку психолого-педагогічної компетентності на початку експерименту визначено, що 292 (41,4 %) респондента вважають участь у науково-практичних семінарах та конференціях вагомим впливом на рівень їх розвитку; 253 (35,9 %) – участь у науково-практичних web-семінарах та web-конференціях; 204 (29 %) – круглі столи; майстер-класи – 530 (75,2 %); тренінги – 335 (47,5 %), курси підвищення кваліфікації – 477 (67,6 %); 302 (42,8 %) – самоосвіта; стажування – 243 (34,5 %), школа коучингу – 151 (21,4 %).

Аналіз впливу організаційно-педагогічних умов на рівень розвитку психолого-педагогічної компетентності на початку експерименту представлено на рис. 3.3.

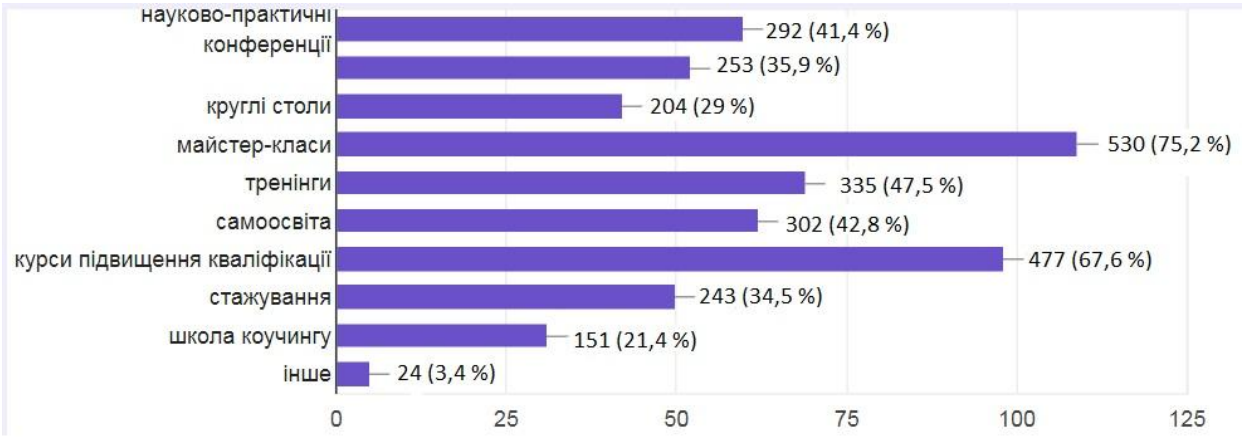

Рис. 3.3. Аналіз впливу організаційно-педагогічних умов на рівень розвитку психолого-педагогічної компетентності на початку експерименту

За результатами моніторингу на 5 підсумково-узагальнювальному етапі науково-дослідної роботи визначено зростання показників за всіма напрямками, особливо занять у Школі педагогічного коучингу (збільшення майже в 2 рази).

Аналіз впливу організаційно-педагогічних умов на рівень розвитку психолого-педагогічної компетентності на підсумково-узагальнювальному етапі експерименту представлено на рис. 3.4.

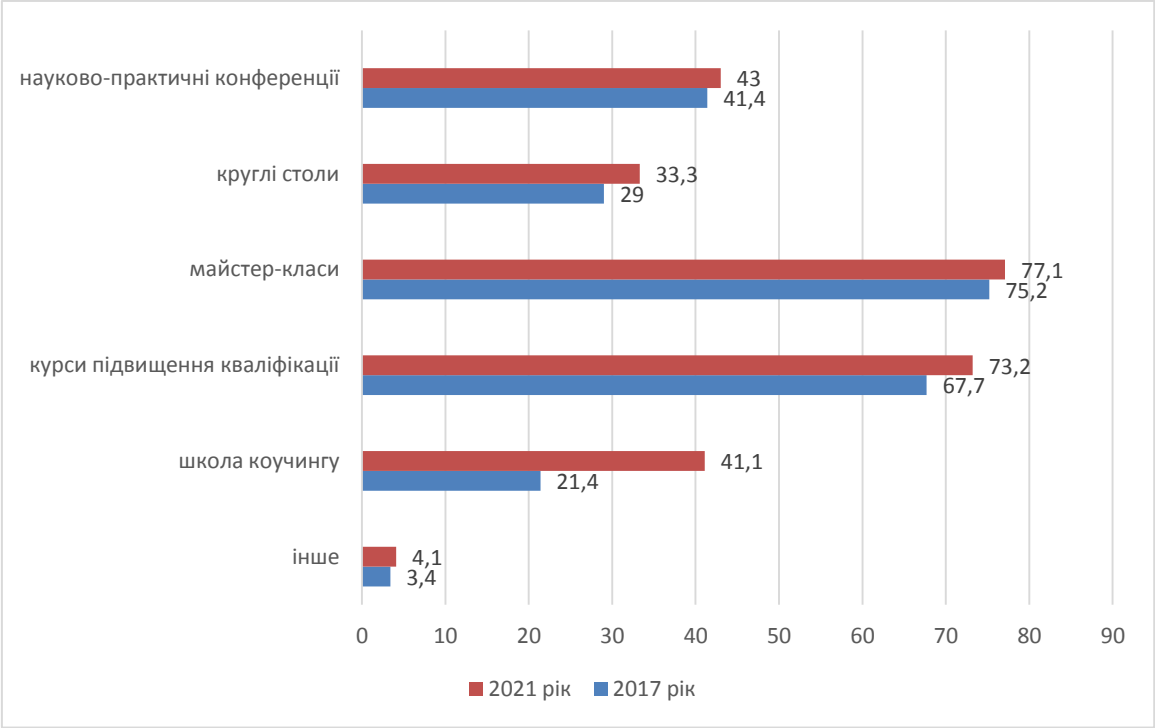

Рис. 3.4. Аналіз впливу організаційно-педагогічних умов на рівень розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогів на підсумково-узагальнювальному етапі науково-дослідної роботи

У цілому можна зробити висновок про те, що розвиток психолого-педагогічної компетентності залежить від організаційно-педагогічних умов, так як їх поліпшення на 34% відображається на динаміці розвитку психолого-педагогічної компетентності як складника професійної компетентності. Зазначимо, що найбільш вагомими є зміни організаційно-педагогічних умов у Школі педагогічного коучингу – 20%.

3.3. Експериментальна перевірка продуктивності інноваційних моделей підвищення кваліфікації як умови розвитку психолого-педагогічної компетентності

Протягом 2021 року здійснено перевірку продуктивності діяльності інноваційних моделей підвищення кваліфікації як умови розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О у системі підвищення кваліфікації, завершено апробацію ОПП «Розвиток професійної (коучингової) компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О» за напрямом: педагогічні працівники закладів освіти, галузі знань: 01 Освіта категорії слухачів: педагогічні працівники ЗП(ПТ)О. Програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри педагогіки, психології та менеджменту, протокол №1 від 05 січня 2021 р.

Розроблено та експериментально перевірено в освітньому процесі цифровий програмно-методичний комплекс «*Школа педагогічного коучингу як компетентнісна модель професійного розвитку сучасного фахівця*».

Для апробації ОПП «Розвиток професійної (коучингової) компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О» до навчання у Школі педагогічного коучингу у січні - березні 2021 р залучено 68 слухачів (педагогічні працівники Дніпропетровської, Київської, Кіровоградської, Одеської, Черкаської, Херсонської областей).

Освітній процес за розробленою програмою ШПК спрямовано на: підготовку конкурентоспроможного педагога ЗП(ПТ)О на засадах компетентнісного підходу, із використанням технологій педагогічного коучингу з метою оновлення педагогічного процесу на курсах підвищення кваліфікації, внесення новоутворень у традиційну систему за допомогою сучасних інноваційних технологій.

На заключному етапі навчання слухачами ШПК було розроблено та успішно захищено індивідуальні проєкти за темою «Проєктування та реалізація власної траєкторії професійного успіху», що створило умови для розвитку

психолого-педагогічної компетентності, самовдосконалення у найближчій та подальшій перспективах, підвищило мотивацію тих, хто навчається.

Для визначення продуктивності діяльності Школи педагогічного коучингу як умови розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогів професійної освіти було використано технології моніторингу та оцінювання задоволеності замовників освітніх послуг та ключових стейкхолдерів, які допомагають забезпечити якість підвищення кваліфікації фахівців та досягти конкурентних переваг на ринку освітніх послуг.

До проведення моніторингових досліджень якості підвищення кваліфікації з використанням технологій педагогічного коучингу у галузі П(ПТ)О залучались НМЦ ПТО у Дніпропетровській, Кіровоградській, Київської, Одеській, Черкаській, Херсонській, областях та НМК у м. Київ, керівники і педагогічні працівники ЗП(ПТ)О тощо.

Для збору первинної інформації використовували низку методів, зокрема експертне опитування, інтерв'ю, анкетування, тестування, спостереження; аналіз документів (зокрема індивідуальних проєктів), оцінні засоби рівня досягнення результатів навчання на курсах підвищення кваліфікації тощо.

У межах внутрішнього моніторингу якості на базі Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (БІНПО) проведено репрезентативні моніторингові дослідження й оцінювання рівня задоволеності замовників (споживачів) освітніх послуг, які спрямовуються на отримання даних про кількісно-якісні показники задоволеності слухачів Школи педагогічного коучингу та аналіз їхньої динаміки.

Результати діяльності Школи педагогічного коучингу презентовано у рамках роботи Дванадцятої міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» відбувся Educational Space «Удосконалення сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в умовах сталого розвитку» *21 квітня 2021 року.*

22 жовтня 2021 р. у рамках Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» науково-педагогічними працівниками кафедри педагогіки,

психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України було представлено результати діяльності Школи педагогічного коучингу і, головне, презентовано цифровий програмно-методичний комплекс: *Школа педагогічного коучингу як компетентнісна модель професійного розвитку сучасного фахівця.*

3.4. Упровадження результатів наукових досліджень за звітний період

Науково-педагогічні працівники кафедри ПП та М на етапі залікової сесії та у міжкурсовий період проводять науково-практичні семінари та конференції різних рівнів (регіональні, всеукраїнські, міжнародні). Це дозволяє залучити досвідчених педагогічних працівників провідних ЗП(ПТ)О України та зарубіжжя до обміну досвідом щодо застосування освітніх інновацій при підготовці конкурентоздатних робітничих кадрів, надає можливості педагогам професійної школи оприлюднити особисті розробки в електронних або друкованих виданнях та сприяє розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогів в системі неперервної професійної освіти.

Участь педагогічних працівників у роботі наукових заходів кафедри також є сприятливою умовою розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогів професійної освіти.

У 2021 році в рамках виконання НДР проведено 7 науково-методичних заходів:

МІЖНАРОДНІ ВИСТАВКИ: 2

EDUCATIONAL SPACE

21 квітня 2021 року у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України у рамках роботи Дванадцятої міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» відбувся Educational Space «Удосконалення сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в умовах сталого розвитку».

22 жовтня 2021 р. у рамках Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» науково-педагогічними працівниками Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України було проведено науково-практичній захід «Жива бібліотека».

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ OPEN SPACE: 2

11 лютого 2021 року у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти відбувся Всеукраїнський Open Space «Мобінг і булінг: дві сторони одного процесу».

У заході взяло участь понад 120 учасників. У відкритому просторі працювали педагогічні працівники, методисти, психологи, заступники директорів Київської, Закарпатської, Черкаської, Чернігівської і Херсонської областей та здобувачі вищої освіти БІНПО.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ OPEN SPACE «РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ГАЛУЗІ»

10 листопада 2021 року відбувся Всеукраїнський Open Space «Розвиток лідерських якостей працівників освіти в умовах реформування галузі».

У заході взяло участь понад 100 учасників. У відкритому просторі працювали старші майстри, педагогічні працівники, методисти, директори Донецької, Дніпропетровської, Київської, Житомирської, Одеської, Сумської, Черкаської, Чернігівської, Херсонської областей, науково-педагогічні працівники БІНПО.

РЕГІОНАЛЬНІ ЗАХОДИ: 2

29 квітня 2021 року у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України відбулася Регіональна педагогічна студія: «Соціальне становлення особистості в умовах суспільних трансформацій: наукові підходи та сучасні практики».

Зустріч була присвячена обговоренню проблем соціального становлення особистості в сучасних умовах та охопила актуальні питання організації виховного процесу в ЗП(ПТ)О.

До віртуального простору приєдналися педагогічні працівники Донецької, Дніпропетровської, Житомирської, Київської, Луганської, Одеської, Херсонської, Черкаської областей, зокрема директори, заступники директорів, методисти, викладачі професійно-теоретичної підготовки, майстри виробничого навчання.

СВІТОВЕ КАФЕ (THE WORLD CAFE) «ТЕХНОЛОГІЇ СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ»

28 жовтня 2021 р. науково-педагогічними працівниками кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України спільно з педагогами Любарського професійного ліцею Житомирської області було проведено регіональний науково-практичній захід

Мета заходу: обговорення проблем застосування інноваційних педагогічних технологій при підготовці майбутнього кваліфікованого, конкурентоспроможного робітника, створення інноваційного освітнього простору у закладах професійної (професійно-технічної)освіти.

Учасниками заходу стали науково-педагогічні працівники БІНПО, педагоги закладів професійної (професійно-технічної) освіти Дніпропетровської, Житомирської, Київської, Миколаївської областей (68 точок підключення).

КРУГЛІ СТОЛИ: 1

27 травня 2021 року у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України відбувся регіональний круглий стіл «Шляхи розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогів ЗП(ПТ)О».

Засідання круглого столу було присвячено обговоренню актуальних питань розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогів в умовах безперервної професійної освіти.

У круглому столі взяли участь методисти, викладачі професійно-теоретичної підготовки, майстри виробничого навчання Дніпропетровської, Харківської, Кіровоградської, Черкаської, Чернігівської областей.

А також було здійснено ряд наукових публікацій:

Монографії

1. Сидоренко В.В. Створення єдиної інформаційно-комунікаційної екосистеми для професійного розвитку фахівців в умовах цифрової трансформації. Вікторія Сидоренко, Анастасія Денисова. *Сталий розвиток — XXI століття. Дискусії 2020: колективна монографія* / Національний університет «Києво-Могилянська академія» / за ред. проф. Хлобистова Є.В. Київ, 2020. 476 с. С. 454-469. Електронне видання. ISBN: 978-617-7668-22-9 (У ЗВІТ ЗА 2020 рік НЕ ВКЛЮЧЕНО).

2. Сидоренко В.В. Науковий і методичний супровід — базова умова модернізації освіти/ Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні: монографія / Нац. акад. пед. наук України; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), О. М. Топузов (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с. С. 143-150. Бібліогр.: с. 21. (До 30-річчя незалежності України). DOI: https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua.. https://lib.iitta.gov.ua/726223.

3. Horoshkova Lidiia, Khlobystov Ievgen, Sarabeev Volodimir, Shvydka Svitlana. Modelling of natural and economic systems` sustainability: monograph / under the general edition of Lidiia Horoshkova, Iegen Khlobystov. Poland: Bielsko-Biala, 2021. 178 p.

4. Потенціал сталого використання ресурсів територіальних систем / за ред. Горошкової Л.А., Хлобистова Є.В. Запоріжжя: ЗНУ, 2021. – 204 с.

5. Алейнікова О.В. Особливості стратегії інноваційного управління освітньою системою / Тенденції та проблеми управління закладами освіти: виклики XXI століття: кол. монографія / за наук. ред. М. О. Кириченка. Київ : ДЗВО «Ун-т менедж. освіти», 2021. С.8 – 16.

6. Collective Scientific Monograph Designing an Individual Trajectory of Educator's Professional Development in the Context of the Concept of «Lifelong Learning». Authors of the monograph: Borshchenko V., Bukhovets B., Dikhtyarenko S., Dolinskyi B., Fasolia N., Galushko L., Gulbs O., Hasai Y., Kapinus N., Klymova V., Kobets O., Kovalenko O., Lavrut O., Malieieva O., Matsokina N., Meleshko L., Oliinyk O., Pischel O., Pogorelova O., Poul V., Salahub L., Sheredeka G., Shynhof I., Soldatenko M., Talbot C., Todorova V., Torba N., Tyshakova L., Yatsenko T., Zaritskyi O., Zavhorodnia N. «Development and self-development of teacher's professional skills in modern conditions» B. Shneider (ed.). Dallas: USA: Primedia eLaunch LLC. 2021.P 165-182. ISBN 978-1-63848-592-6. UDC 37.091.12:005.963(082).

Публікації в наукометричних виданнях (scopus або web of science core collection)

1. Sydorenko Viktoriia V., Akhnovska Inna O., Smirnov Sergiy V., Verbovskyi Igor A., Melnychuk Olha V. Bridging the Digital Divide as a Basic Imperative of a Higher Education Modernization. Special Issue: Development of a Market Economy in the context of the Global Financial Crisis: Monograph. Volume 39-9, September 2021 // ISSN: 1133-3197. DOI: https://doi.org/10.25115/eea.v39i9.5798.

2. Hroznyi I., Kwilinski, A.,Kuzior The Factorial-Reflexive Approach to Diagnosing the Executors' and Contractors' Attitude to Achieving the Objectives by Energy Supplying Companies Energies 2021, 14(9), 2572; https://doi.org/10.3390/en14092572.

3. Economic and mathematical modelling of sustainable extraction of natural resources Ie. Khlobystov, L. Horoshkova, D., O. Tarasenko , L. Filipishyna *XIV International Scientific Conference «Geoinformatics 2021».* 11-14 May 2021, Kiev, Ukraine. Publisher: European Association of Geoscientists & Engineers. Source: Conference Proceedings, Geoinformatics: Theoretical and Applied Aspects 2021, May 2021.

4. Dynamic balance of natural resource use aimed at national economy`s sustainable development (the case of coal mining adaptive modelling) L. Horoshkova, Ie. Khlobystov, V. Trysnyuk. *XIV International Scientific Conference «Geoinformatics 2021».* 11-14 May 2021, Kiev, Ukraine. Publisher: European Association of Geoscientists & Engineers. Source: Conference Proceedings, Geoinformatics: Theoretical and Applied Aspects 2021, May 2021 .

5. Improving management of environmental risk from urbanized areas highways' air pollution (on an example of Kyiv city) V. Trysnyuk, R. Sipacov, O., T. Trysnyuk, V. Prystupa, L. Horoshkova. https://eage.in.ua/wp-content/uploads/2021/11/Monitoring_2021_Technical_Programme.pdf University) URL: https://eage.in.ua/wp-content/uploads/2021/11/P_Mon-21-046.pdf.

6. V. Trysnyuk, T. Trysnyuk,I. Radchuk, L. Horoshkova, Ie. Khlobystov, Y. Nagorny. Modeling of dangerous processes of natural and man-made disasters *XIV International Scientific Conference «Geoinformatics 2020».* 11-14 May 2021, Kiev, Ukraine. Publisher**:** European Association of Geoscientists & Engineers. Source**:** Conference Proceedings, Geoinformatics: Theoretical and Applied Aspects 2021, May 2021

7. V. Trysnyuk, O.Demydenko, T. Trysnyuk, L. Horoshkova, Ie. Khlobystov, Y. Holovan GIS technologies for monitoring forest plantations *XIV International Scientific Conference «Geoinformatics 2020».* 11-14 May 2021, Kiev, Ukraine. Publisher**:** European Association of Geoscientists & Engineers. Source**:** Conference Proceedings, Geoinformatics: Theoretical and Applied Aspects 2021, May 2021

8. Menshov O., Kruglov O., Vyzhva S., Horoshkova L., Pereira P., Pastushenko T., Dindaroglu T. Landscape Position Effects on Magnetic Properties of Soils in the Agricultural Land Pechenigy, UkraineЮ *rth Systems and Environment*, 2021. URL: http://link.springer.com/article/10.1007/s41748-021-00240-7 https://rdcu.be/cmRIU.

9. Aleinikova, O. Marketing research of the state policy in the field of sanitation of the settlement territory / Datsii O., Datsii N., Zborovska O., Krasovska

O. // Financial and credit activity: problems of theory and practice, 2021, 2(37), pp. 510–520. doi:10.18371/fcaptp.v2i37.230679**.**

10. Assessment of socio-psychological activities for addicts in rehabilitation centers of Kyiv, Ukraine Maksymova, N., Hrys, A., Pavliuk, M., Maksymov, M., Mateiko, N. Iranian Journal of War and Public Health, 2021, 13(2), стр. 139–144.

Фахові видання

1. Сидоренко В.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи моніторингу якості підвищення кваліфікації фахівців професійної (професійно-технічної) освіти. Сидоренко В.В., Денисова А.В., Сахно О.В., Кулішов В.С. *Інноваційна педагогіка*, 2020. 2 (29). стор. 135-141. ISSN 2663-6085 (У ЗВІТ ЗА 2020 рік НЕ ПОДАВАЛА)

2. Горошкова Л.А., Хлобистов Є.В. Моделювання показників інфраструктурного розвитку природно-господарських систем ОТГ. *Економічний вісник університету : збірник наукових праць учених та аспірантів. Переяслав-Хмельницький : державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди. Переяслав-Хмельницький,* 2021. № 48. С.119-131. https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-48-119-131.

3. Горошкова Л.А., Хлобистов Є.В., Харагірло В.Є. Моделювання механізмів узгодження інтересів сторін у процесі підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти (0,5 д.а.). Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету. 2021. №49. С.42-50. https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-49-42-50.

4. Алейнікова О. Забезпечення стійкості результатів міжнародних донорських програм та проєктів місцевого розвитку в контексті децентралізації в Україні: методи та рекомендації для керівників проектів. Вісник післядипломної освіти/ Г. Бережна, О. Ковтун // «Серія «Соціальні та поведінкові науки» (психол. 053, економічні 051, держ. управління 281). – Вип. 17(46) **(**Категорія «Б»**).** https://doi.org/10.32405/2522-9931-2021-17(46)-117-142

5. Денисова А.В., Харагірло В.Є. Школа педагогічного коучингу як інноваційна модель підвищення кваліфікації педагогів в системі безперервної професійної освіти. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, №37, 2021.

6. Лукіянчук А.М. Мотивація педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти до інноваційної діяльності. *Габітус.* Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. Видавничий дім «Гельветика» 2021. Випуск 24 том 2. С 55-59 DOI https://doi.org/10.32843/2663-. http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725423.

Статті у міжнародних виданнях

1. Sydorenko Viktoria. Sydorenko, V., Kravchynska, T., Aleinikova, O., & Dubinina, O. (2020). Marketing of educational services for continuous professional development of modern educator. *Educational Dimension*, *55*, 75-92. https://doi.org/10.31812/educdim.v55i0.3941(У ЗВІТ ЗА 2020 рік НЕ ПОДАВАЛА).

2. Aleinikova, O. The role and participation of women in project management: current state, challenges, prospects / G.Berezhna, O. Kovtun, H.Danylchuk //Професійний розвиток фахівців в умовах цифровізації суспільства: сучасні тренди : наук.-практ. конф. з міжнар. участю : Матеріали конф. / наук. ред. О. М. Спірін, О. А. Острянська. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2021. – 279 с. – С.184–190.

3. Hroznyi, I. Modern Cognitive Technologies of Artificial Intelligence. Etyka Biznesu I Zrównoważony Rozwój. Business Ethics and Sustainable Development, 4, 26-38. https://www.polsl.pl/scebizr/numer-4-2021/

Статті у періодичних виданнях

1. Сидоренко В.В. Школа педагогічного коучингу як компетентнісно орієнтована модель професійного саморозвитку сучасного фахівця. *Професійна освіта*. № 2 (91) 2021. С. 18-22.

Матеріали в збірниках наукових праць

Матеріали закордонних конференцій

1. Лукиянчук А.Н., Лукиянчук А.А. Технологии инклюзивного обучения учеников в заведениях профессионального (профессионально-технического) образования Украины. *«Инклюзивті білім беру: тәжірибесі, мәселелері және даму болашағы» тақырыбында Республикалық on-line конференциясының жинағы/ Материалы республиканской on-line конференции «Инклюзивное образование: опыт, проблемы, перспективы развития»* - Тараз, ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПРпо Жамбылской области 2021 г. С. 110-115

Матеріали міжнародних конференцій

1. Горошкова Л.А., Хлобистов Є.В. Моделювання параметрів системи раціонального використання вугільних ресурсів України. Сучасні інформаційні технології управління екологічною безпекою, природокористуванням, заходами в надзвичайних ситуаціях: виклики 2021 року // Колективна монографія за матеріалами XX Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 04-08 жовтня 2021 р.) / За заг. ред. С.О. Довгого. К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2021. 223 с. С. 126-130.

2 Торба Н.Г. Теоретичні засади дослідження конфліктів у роботах представників європейської та американської психологічної школи XII Международная научно–практическая конференция «Current issues, achievements and prospects of Science and education», 03-05 мая 2021 р., Афины, Греция.SBN – 978-9-40361-483-0 IThe XII International Science Conference «Current issues, achievements and prospects of Science and education», May 03 – 05, 2021, Athens, Greece. 280 p. С. 119-222.

3 Торба Н.Г. Конфліктологічна компетентність як складова професійної компетентності педагога системі неперервної освіти / Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи**:** зб. матеріалів Міжнародної конференції з онлайн-трансляцією, м. Біла Церква, 20 травня 2021

р. / за заг. ред. А.Б. Єрмоленка. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. С. 438-442.

4 Торба Н.Г., Голубєва Р.Ю. Современные тенденции инклюзивного образования в Украине // Основные направления развития инклюзивного образования: Международная научно-практическая on-line конференция (29 мая 2020 года), Республика Казахстан, г.Тараз, «Өрлеу», 2021. С. 521-525.

5 Кирилишина Т.В. Гуманізація системи професійної (професійно-технічної) освіти як вимога сьогодення /Т.В. Кирилишина / Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи: зб. матеріалів Міжнародної конференції з онлайн-трансляцією, м. Біла Церква, 20 травня 2021/ за заг. ред. А.Б. Єрмоленка. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. С. 116-118.

6 Харагірло В.Є. Педагогічний коучинг як технологія психолого-педагогічного супроводу особистісного розвитку суб'єктів освітнього процесу/ В.Є. Харагірло/ Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи: зб. матеріалів Міжнародної конференції з онлайн-трансляцією, м. Біла Церква, 20 травня 2021 р. / за заг. ред. А.Б. Єрмоленка. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. С. 274-280.

7 Лукіянчук А.М. Психологічні умови розвитку науково-методичної компетентності педагогів в сучасному освітньому середовищі. Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи: зб. матеріалів Міжнародної конференції з онлайн-трансляцією, м. Біла Церква, 20 травня 2021 р. / за заг. ред. А.Б. Єрмоленка. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. С. 102-105.

8 Харагірло В.Є. Развитие инклюзивной компетентности педагогов Украины // Основные направления развития инклюзивного образования:

Международная научно-практическая on-line конференция (29 мая 2020 года), Республика Казахстан, г.Тараз, «Өрлеу», 2021. С. 538-544.

9 Фархшатова О.В. Сучасні вимоги до управління інноваційним потенціалом вітчизняних підприємств крізь призму корпоративного управління. Реформування та стабілізація фінансово-економічної системи країни збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 15 травня 2021 року) / Аналітичний центр «Нова Економіка». – Київ: ТОВ ТК Меганом, 2021. – 179 с. С. 141-143.

10 Алейнікова О. В. Чинники гальмування реформ управлінської системи // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України», 25-26 березня 2021 року – Ірпінь, УДФСУ. – С.249–252 (с.322) [Електронний ресурс]/ URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7299/3/7071_IR.pdf

11 Алейнікова О. В. Пріоритетні принципи програм реалізації державної промислової політики // Європейський вектор модернізації інженерної та економіко-управлінської освіти в умовах сталого розвитку промислового регіону: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 27-28 травня 2021 року, м. Запоріжжя). – Запоріжжя : наук. Ред. Н.Г. Метеленко. ЗНУ Інженерний інститут, 2021. – С. 394-396(с. 453).

Матеріали всеукраїнських науково-практичних конференцій

1. Алейнікова О. В. Неформальна зайнятість, як наслідок державного регулювання ринку праці // Тези Всеукраїнської науково-практичної online конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки. – Житомир : «Житомирська політехніка», 2021. – С. 530.(646 с.)

2. Торба Н.Г. Використання інноваційних педагогічних технологій на сучасному етапі оновлення освітнього процесу /Інноваційні технології при підготовці фахівців транспортної галузі: електронний зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної. конференції, м. Біла Церква, 30 вересня 2021 р. /за упорядкуванням А.Б. Єрмоленко, І.В. Кучерак. Біла Церква : БІНПО ДЗВО УМО НАПН України, 2021. 107 с.

3. Лукіянчук А.М. Профорієнтаційна робота закладу вищої освіти в умовах децентралізації. Профорієнтація: стан і перспективи розвитку: збірник матеріалів XI Всеукраїнських психолого-педагогічних читань, присвячених пам'яті доктора педагогічних наук, професора Федоришина Бориса Олексійовича / за ред. О. В. Радзімовської. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2021 С 59-63/ http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725792

4. Бабченко Н. В. Сучасні методи виховання студентської молоді. Інноваційні технології при підготовці фахівців транспортної галузі: електронний зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної. конференції, м. Біла Церква, 30 вересня 2021 р. / упоряд. А.Б. Єрмоленка, І.В. Кучерак. Біла Церква: БІНПО ДЗВО УМО НАПН України, 2021. С. 13-19.

Матеріали регіональних науково-практичних семінарів

1. Торба Н.Г. Розвиток конфліктологічної компетентності педагогів в позаурочній діяльності ЗП(ПТ)О / Упровадження перспективного педагогічного досвіду у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: електронний зб. матеріалів регіонального науково-практичного семінару, м. Біла Церква, 23 вересня 2021 р. / за упорядкуванням А.Б.Єрмоленко, С.С.Шевчук. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 162 с.

Збірники матеріалів семінарів, конференцій тощо

1. Горошкова Л.А., Хлобистов Є.В., Заруба А.В. МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІКИ УТВОРЕННЯ ВІДХОДІВ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ. Еко Форум-2021: збірка тез доповідей V спеціалізованого міжнародного Запорізького екологічного форуму, 14-16 вересня 2021 р./ Запорізька міська рада, Запорізька торгово-промислова палата. Запоріжжя: Запорізька торгово-промислова палата, 2021. 311 с. С. 124.

2. Горошкова Л.А., Хлобистов Є.В. Оцінки та прогнозування збитків від абразійних процесів з урахуванням кліматичних змін. Еко Форум-2021: збірка тез доповідей V спеціалізованого міжнародного Запорізького екологічного форуму, 14-16 вересня 2021 р./ Запорізька міська рада, Запорізька

торгово-промислова палата. Запоріжжя: Запорізька торгово-промислова палата, 2021. 311 с. С. 84.

3. Горошкова Л.А., Хлобистов Є.В., Клименко К.В. Екологічне оподаткування в системі розвитку територій. Еко Форум-2021: збірка тез доповідей V спеціалізованого міжнародного Запорізького екологічного форуму, 14-16 вересня 2021 р./ Запорізька міська рада, Запорізька торгово-промислова палата. Запоріжжя: Запорізька торгово-промислова палата, 2021. 311 с. С. 85.

4. Горошкова Л.А., Хлобистов Є.В., Корягіна А.О. Енергетична безпека україни в контексті змін клімату. Еко Форум-2021: збірка тез доповідей V спеціалізованого міжнародного Запорізького екологічного форуму, 14-16 вересня 2021 р./ Запорізька міська рада, Запорізька торгово-промислова палата. Запоріжжя: Запорізька торгово-промислова палата, 2021. 311 с. С. 86.

5. Максимов М.В. Засвоєння особистого досвіду як фактор розвитку рефлексії. С. 159-169 / Актуальні проблеми психологічної протидії негативним інформаційним впливам на особистість в умовах сучасних викликів: Матеріали методологічного семінару НАПН України 8 квітня 2021 року: Зб. матеріалів // За ред. С.Д. Максименка. Київ: Педагогічна думка, 2021. 555 с.

Навчальні підручники у міжнародних виданнях:

1. Ihor Hroznyi Artificial Intelligence. Textbook. Silesian University of Technology: ISBN 978-83-66489-58-5 Publisher: Wydawnictwo Naukowe TYGIEL sp. z o.o. ul. Głowackiego 35/341, 20-060 Lublin 2021, P.122 www.wydawnictwo-tygiel.pl

Навчальні посібники, підручники:

1. Сидоренко В.В. Внутрішня система забезпечення якості освіти у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти: інструменти, процедури, заходи: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО, 2021. 86 с.

2. Сидоренко В.В. Підготовка і підвищення кваліфікації фахівців в умовах змішаного навчання : навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО, 2021. 42 с.

3. Торба Н.Г. Психологічні аспекти творчого підходу в роботі педагога сучасаної професійної школи : навчально-методичний посібник / укладач Торба Н.Г. – Біла Церква: БІНПО УМО, 2021. – 111 с.

4. Харагірло В.Є. *Інноваційні педагогічні технології у професійній діяльності педагогів ЗП(ПТ)О:Навчально-методичний посібник. Біла Церква ,2021.128С*

5. *Школа педагогічного коучингу як компетентнісна модель професійного розвитку сучасного фахівця*: цифровий програмно-методичний комплекс: В.Сидоренко, В. Харагірло, О. Нежинська, Н. Торба / за науковою редакцією доктора педагогічних наук В.В. Сидоренко. Біла Церква: БІНПО, 2021, 210с.

6. Умови розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти у системі безперервної професійної освіти: цифровий навчально-методичний посібник / Сидоренко В.В. Грозний І.С., Горошкова Л.А., Лукіянчук А.М., Торба Н.Г., Харагірло В.Є. БІНПО: Біла Церква. 2021. 179 с.

Висновки до розділу 3

1. Під час виконання НДР у межах науково-дослідної роботи кафедри педагогіки, психології та менеджменту «Умови розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі неперервної професійної освіти» проаналізовано ефективність використання розроблених програм вибіркових спецкурсів, перевірено дію механізмів науково-методичного супроводу модулів 2 та 5 у структурно-функціональної моделі розвитку психолого-педагогічної компетентності в системі безперервної професійної освіти. Відкориговані та апробовані робочі навчальні програми змістових модулів підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, а також робочі навчальні програми спецкурсів створили сприятливі умови для вдосконалення та розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі неперервної професійної освіти.

2. У процесі експериментального дослідження було встановлено залежність рівня професійного розвитку педагогів та станом їх психолого-педагогічної компетентності.

3. Визначено сукупність та експериментально перевірено ефективність організаційно-педагогічних умов для розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогів в системі неперервної професійної освіти

4. Експериментально підтверджено що в процесі проведення науково-дослідної роботи у майстрів виробничого навчання ЗП(ПТ)О показники I (низького рівня) психолого-педагогічної компетентності зменшилися на 6,8%, а показники IV (високого) рівня збільшилися на 7,6%, у викладачів відповідно показники I (низького рівня) професійного розвитку зменшилися на 3,9%, а показники IV (високого) рівня збільшилися на 6,2%, що свідчить про його зростання при забезпеченні відповідних організаційно-педагогічних умов розвитку психолого-педагогічної компетентності фахівців професійної (професійно-технічної) освіти.

За звітний період виконання НДР проведено:

2 заходи у рамках Міжнародних виставок, 2 Усеукраїнських, 2 регіональних заходи за проблемами розвитку психолого-педагогічної компетентності, узагальнено дані та підготовлено підсумковий звіт НДР.

Підготовлено:

- розділ до монографії «Інноваційні моделі підвищення кваліфікації педагогів професійних навчальних закладів у контексті формування та розвитку їх професійної компетентності»;

- рукопис цифрового програмно-методичного комплексу «Умови розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти у системі безперервної професійної освіти».

Розроблено, проведено апробацію та представлено на міжнародну виставку цифровий програмно-методичний комплекс:

Школа педагогічного коучингу як компетентнісна модель професійного розвитку сучасного фахівця: цифровий програмно-методичний комплекс: В. Сидоренко, В. Харагірло, О. Нежинська, Н. Торба / за науковою редакцією доктора педагогічних наук В.В. Сидоренко. Біла Церква: БІНПО, 2021, 210 с.

Комплекс отримав золоту медаль Міжнародної виставки.

Перспективами подальших наукових розвідок убачаємо в подальшому аналізі впровадження технологій педагогічного коучингу в системі безперервної професійної освіти, що сприяє професійному розвитку педагога акмепрофесіонала та допомагає ефективно діяти і навчатися, усвідомлювати відповідальність, розвиває навички самостійної пізнавальної діяльності, проектування траєкторії власного індивідуального розвитку.

РОЗДІЛ 4

ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

4.1 Організація підсумково-узагальнювального етапу дослідження. Результати моніторингу

Мета дослідження 5 (підсумково-узагальнювального) етапу полягала в перевірці ефективності інноваційної моделі розвитку цифрової компетентності, як складника професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О; експериментальній перевірці умов розвитку цифрової компетентності педпрацівників ЗП(ПТ)О з урахуванням сучасних вимог до особистості педагога та освітнього процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти; аналізі та узагальненні отриманих результатів експериментальної перевірки.

Наукова діяльність працівників кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну (далі – кафедра) була спрямована на перевірку ефективності впровадженої інноваційної моделі розвитку цифрової компетентності педпрацівників ЗП(ПТ)О через удосконалення навчальних програм підвищення кваліфікації відповідно до вимог ринку праці; впровадження розроблених спецкурсів модуля 5 «Цифрові технології в освіті» в освітній процес підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О засобами ІКТ; виявлення та проектування шляхів подолання цифрового розриву професійного розвитку й професійних криз педагогів у результаті цифровізації освітнього процесу; формування програм професійного розвитку та професійної поведінки педагогічних працівників у цифровому суспільстві, моніторинг та аналіз ефективності проведеного експерименту.

Головною метою упровадження інноваційної моделі розвитку цифрової компетентності педпрацівників ЗП(ПТ)О було: підвищення рівня розвитку

цифрової компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації шляхом удосконалення їх знань і набуття ними умінь та навичок впевненого, критичного та відповідального використання та взаємодії із цифровими технологіями у професійній діяльності; побудові та реалізації індивідуальної траєкторії розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти і ознайомлення слухачів з основними цифровими трендами, що базуються на використанні цифрових технологій, роботизації, штучному інтелекті, безпаперових технологіях, адитивних технологіях (3D-друк), хмарних технологіях, технологіях віртуальної та доповненої реальності, біометричних технологіях та технологіях ідентифікації.

Серед цифрових технологій, які використовувалися на курсах підвищення кваліфікації під час проведення експерименту, найпоширенішими були такі:

- *Цифрові технології колективної комунікації. Технології відеозустрічей myownmeeting.net, myownconference.com.ua, Teams, zoom.us, Skype, jitsi.org, youtube.com*, для проведення онлайн-заходів у відео- та аудіоформатах, а саме онлайн-занять, веб-конференцій тощо.
- *Хмарні технології Google* для роботи з документами, розробки календарів для візуалізації строків та етапів реалізації проектів, аналітики та зворотного зв’язку щодо якості надання освітніх послуг.
- *Соціальні мережі. Facebook, Instagram Viber* для обміну персональними профілями, а також повідомлення як новин БІНПО, так і наукових, законодавчих, нормативно-правових та громадських новин у сфері освіти.
- *Youtube* – як для проведення наукових та освітніх заходів онлайн, так і збереження для можливості подальшого переглядів.
- *Технології візуалізації освітнього контенту* – мультимедійні презентації, інфографіка, відеоінфорграфіка, інтелект-карти, таймлайни, QR-коди, хмари слів, скрайбінг, гейміфікація, 3d моделювання, доповнена (AR) та віртуальна (VR) реальності, відео.

Перед початком реалізації експериментальної діяльності науково-педагогічними працівниками кафедри було проведено анкетування слухачів курсів підвищення кваліфікації з метою визначення їхньої готовності до використання ІКТ у професійній діяльності, рівня володіння цифровими технологіями до проходження курсів підвищення кваліфікації та оцінки потреб педпрацівників у підвищенні відповідних знань, умінь та навичок (рис 4.1).

Анкетування охопило дві наймасовіші категорії педагогічних працівників, які займаються безпосереднім навчанням здобувачів (майстри та викладачі). Були опитані педагогічні працівники з різних регіонів України, різного віку, педагогічного стажу, кваліфікаційної категорії, що дозволяє побачити картину готовності слухачів курсів підвищення кваліфікації до використання цифрових технологій засобами ІКТ.

Рис. 4.1. Результати анкетування щодо визначення готовності до використання ІКТ

Оцінка потреб слухачів у підвищенні знань, умінь та навичок, які складають цифрову компетентність, показала такі результати (табл. 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4,5):

Таблиця 4.1

Оцінка потреб слухачів Володимир-Волинського ВПУ у розвитку цифрової компетентності

	Зміст відповідей	Відповіді респондентів (у %)			
		Майстри		Викладачі	
		Кільк.	%	Кільк.	%
А	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з проведення вебінарів	12	42,3	22	88
Б	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок зі створення персонального сайту та електронного підручника	14	50	20	80
В	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з підвищення знань, вмінь та навичок з комп'ютерної графіки	16	57,1	15	60
Г	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з використання хмарних технологій в освітньому процесі	15	53,6	23	92
Д	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з використання системи Інтернет в освітньому процесі	18	64,3	14	56
Ж	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок із захисту інформації	11	39,3	18	72
		28	100	25	100

Таблиця 4.2

Оцінка потреб слухачів ДПТЗ «Солонянський ПАЛ» у розвитку цифрової компетентності

	Зміст відповідей	Відповіді респондентів (у %)			
		Майстри		Викладачі	
		Кільк.	%	Кільк.	%
А	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з проведення вебінарів	6	46	8	67
Б	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок зі створення персонального сайту та електронного підручника	7	54	9	75

В	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з підвищення знань, вмінь та навичок з комп'ютерної графіки	5	38	9	75
Г	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з використання хмарних технологій в освітньому процесі	7	54	10	83
Д	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з використання системи Інтернет в освітньому процесі	6	46	8	67
Ж	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок із захисту інформації	5	38	9	75
		13	100	12	100

Таблиця 4.3

Оцінка потреб слухачів ДПТНЗ «Дніпровський регіональний центр ПТО» у розвитку цифрової компетентності

	Зміст відповідей	Відповіді респондентів (у %)			
		Майстри		Викладачі	
		Кільк.	%	Кільк.	%
А	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з проведення вебінарів	20	45	22	88
Б	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок зі створення персонального сайту та електронного підручника	26	59	21	84
В	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з підвищення знань, вмінь та навичок з комп'ютерної графіки	28	64	19	76
Г	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з використання хмарних технологій в освітньому процесі	27	61	23	92
Д	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з використання системи Інтернет в освітньому процесі	25	57	19	76
Ж	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок із захисту інформації	20	45	24	96
		44	100	25	100

Таблиця 4.4

Оцінка потреб слухачів ПТУ №4 м. Полтави у розвитку цифрової компетентності

	Зміст відповідей	Відповіді респондентів (у %)			
		Майстри		Викладачі	
		Кільк.	%	Кільк.	%
А	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з проведення вебінарів	12	55	15	75
Б	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок зі створення персонального сайту та електронного підручника	11	50	16	80
В	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з підвищення знань, вмінь та навичок з комп'ютерної графіки	16	73	18	90
Г	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з використання хмарних технологій в освітньому процесі	12	55	18	90
Д	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з використання системи Інтернет в освітньому процесі	17	77	17	85
Ж	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок із захисту інформації	14	64	18	90
		22	100	20	100

Таблиця 4.5

Оцінка потреб слухачів ДНЗ «Малинський ПЛ» у розвитку цифрової компетентності

	Зміст відповідей	Відповіді респондентів (у %)			
		Майстри		Викладачі	
		Кільк.	%	Кільк.	%
А	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з проведення вебінарів	11	61	18	90
Б	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок зі створення персонального сайту та електронного підручника	13	72	17	85

В	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з підвищення знань, вмінь та навичок з комп'ютерної графіки	12	67	16	80
Г	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з використання хмарних технологій в освітньому процесі	14	78	19	95
Д	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок з використання системи Інтернет в освітньому процесі	16	89	15	75
Ж	Потреба у підвищенні знань, вмінь та навичок із захисту інформації	11	61	18	90
		18	100	20	100

За результатами вивчення потреб слухачів у підвищенні знань, умінь та навичок, які складають цифрову компетентність визначено, що майстри виробничого навчання відзначають більшу потребу у розвитку цифрової компетентності – 125 респондентів, ніж викладачі професійно-теоретичної підготовки – 102 респонденти.

Таким чином упровадження інноваційної моделі розвитку цифрової компетентності педпрацівників ЗП(ПТ)О вплинуло на розвиток цифрової компетентності як складника професійної компетентності педагогічних працівників.

4.2. Результати наукових досліджень за звітний період

Основою для виконання п'ятого етапу досліджень стало вивчення та аналіз результатів опитування слухачів стосовно ефективності впровадження та реалізації інноваційної моделі розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

До опитування було залучено педагогічних працівників ЗП(ПТ)О Дніпропетровської, Волинської, Житомирської та Полтавської областей (загалом 5 експериментальних груп).

У результаті проведеного аналізу отриманих результатів, щодо ефективності впровадження інноваційної моделі розвитку цифрової компетентності, у вищезазначених закладах професійної (професійно-технічної) освіти відбулися наступні зміни у рівні цифрової компетентності педагогічних працівників (табл. 4.6, 4.7, рис. 4.2, 4.3)

Таблиця 4.6

Результати опитування майстрів виробничого навчання ЗП(ПТ)О

	Зміст запитання	Відповіді респондентів			
		Майстри			
		Не підвищився	Незначно підвищився	Суттєво підвищився	Всього
А	Рівень підвищення знань, вмінь та навичок з проведення вебінарів	16	46	63	125
Б	Рівень підвищення знань, вмінь та навичок зі створення персонального сайту та електронного підручника	16	45	64	125
В	Рівень підвищення знань, вмінь та навичок з комп'ютерної графіки	17	48	60	125
Г	Рівень підвищення знань, вмінь та навичок з використання хмарних технологій в освітньому процесі	17	47	61	125
Д	Рівень підвищення знань, вмінь та навичок з використання системи Інтернет в освітньому процесі	14	50	61	125
Ж	Рівень підвищення знань, вмінь та навичок із захисту інформації	15	54	56	125

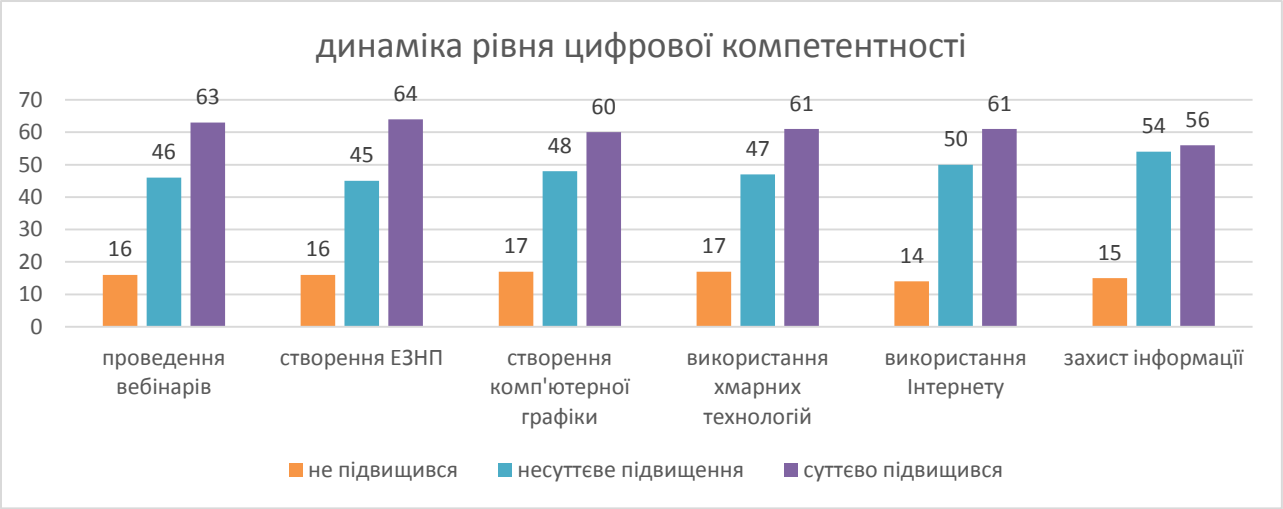

Рис 4.2. Динаміка рівня цифрової компетентності майстрів в/н (у %)

Як видно із результатів дослідження, цифрова компетентність опитаних майстрів виробничого навчання підвищилася в середньому на 14 % внаслідок упровадження інноваційної моделі розвитку цифрової компетентності у курсовий та міжкурсовий періоди.

Таблиця 4.7

Результати опитування викладачів професійно-теоретичної підготовки

	Зміст запитання	Відповіді респондентів			
		Викладачі			
		Не підвищився	Незначно підвищився	Суттєво підвищився	Всього
А	Рівень підвищення знань, вмінь та навичок з проведення вебінарів	9	28	65	102
Б	Рівень підвищення знань, вмінь та навичок зі створення персонального сайту та електронного підручника	11	35	56	102
В	Рівень підвищення знань, вмінь та навичок з комп’ютерної графіки	10	34	58	102

Г	Рівень підвищення знань, вмінь та навичок з використання хмарних технологій в освітньому процесі	12	32	58	102
Д	Рівень підвищення знань, вмінь та навичок з використання системи Інтернет в освітньому процесі	12	42	48	102
Ж	Рівень підвищення знань, вмінь та навичок із захисту інформації	9	43	50	102

Аналіз отриманих результатів опитування засвідчує позитивну динаміку змін у рівні сформованості цифрової компетентності викладачів професійно-теоретичної підготовки як наслідок реалізації інноваційної моделі розвитку цифрової компетентності.

Рис 4.3. Динаміка рівня сформованості цифрової компетентності викладачів ПТП (у %)

Науково-педагогічними працівниками кафедри аналізувалися умови реалізації інноваційної моделі розвитку цифрової компетентності, використання розроблених спецкурсів та цифрових технологій у процесі підвищення кваліфікації педагогічних працівників у курсовий та міжкурсовий

періоди, проводився моніторинг рівня володіння комп'ютерними технологіями, його вплив на розробку та використання ЕЗНП. Отримані дані дозволили сформулювати напрямки перспективних наукових досліджень щодо удосконалення впровадженої інноваційної професійно-орієнтованої моделі розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

6 жовтня 2021 року на базі Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України відбувся регіональний науково-практичний семінар «Цифрова компетентність як складник розвитку професійної компетентності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О».

Організаторами заходу виступили: колектив кафедри та Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Полтавській області.

Під час регіонального науково-практичного семінару обговорювались актуальні питання щодо:

- напрямів розвитку цифрових технологій в Україні, ключових цифрових трендів;
- проєктування та створення електронного освітнього контенту;
- цифрової безпеки та комунікації онлайн;
- сучасних підходів до організації освіти дорослих в умовах діджиталізації суспільства;
- розвитку цифрової компетентності педагога професійної і фахової передвищої освіти;
- цифрових можливостей, трансферу знань, інтеграції із цифровою економікою;
- стану, проблем і перспектив сучасного цифрового освітнього середовища.

Під час дискусійного обговорення було проаналізовано питання сучасного стану та перспектив дослідження аспектів: використання у професійній підготовці кваліфікованих робітників цифрових технологій в умовах діджиталізації суспільства та реалізації перспективних форм

професійної підготовки в умовах сучасних викликів; пошуку інструментарію та вирішення проблеми формування та розвитку цифрової компетентності педагога в цифровому середовищі закладу освіти, а також перспектив розвитку цифрової освіти, зокрема:

- використання цифрових технологій в умовах світової пандемії COVID-19;

- використання і розвиток платформ для цифрової освіти;

- створення електронних засобів навчання: електронних підручників та посібників, відкритих онлайн-курсів, інтерактивних підручників та робочих зошитів.

Запис пленарного засідання науково-практичного семінару «Цифрова компетентність як складник розвитку професійної компетентності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О є доступним для перегляду на YouTube-каналі БІНПО, за посиланням: https://youtu.be/i5iUgQ_At08.

4.3. Упровадження результатів наукових досліджень за звітний період

Наукові публікації у фахових виданнях:

1. Сахно О.В., Грядуща В.В., Денисова А.В. *Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.* Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 9 (43). 2021. Пройшла рецензування та прийнята до друку.

Наукові публікації в матеріалах конференцій:

Закордонних

1. Денисова А.В. Грядуща В.В. Спецкурс «Хмарні технології в освіті» як чинник розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Madrid, Spain. 2021. Pp. 232-238. URL: https://sci-conf.com.ua/viii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-results-

of-modern-scientific-research-and-development-17-19-oktyabrya-2021-goda-madrid-ispaniya-arhiv/

2. Грядуща В.В. Діджиталізація в освіті – нові виклики міжнародної співпраці (досвід БІНПО). Scientific Collection «InterConf», (64): with the Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Science, Education, Innovation: Topical Issues and Modern Aspects» (June 25-26, 2021). Tallinn, Estonia: Ühingu Teadus juhatus, 2021. Pp. 73-78.

Міжнародних

1. Сахно О.В. Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників і організація дистанційного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Digital competence development of educators and organization of distance education of professional (vocational and technical) education institutions. // III міжнародний науково-практичний WEB-форум «Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя» в період 25–28 травня 2021 р., Київ-Харків https://forumsois.uipa.edu.ua/file/2021/05/Program-WEB-Forum-2021.pdf

2. Горлова Г.Г. Консалтинговий центр БІНПО як модель підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів П(ПТ)О в системі дистанційного навчання/ Міжнародна конференція з онлайн-трансляцією «Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної і фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи»/ 20 травня 2021.

Усеукраїнських

1. Грядуща В.В. Сучасні тренди цифровізації в охороні праці. Зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. викладачів та фахівців-практиків / Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти. Біла Церква: БІНПО УМО, 2021.

2. Гермак О.Л.__«Сучасний стан застосування електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників» (подано до друку)

3. Заплатинський В.М., Уряднікова І.В. Підготовка викладачів із питань цифровізації / Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в

умовах освітніх трансформацій: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (2 квітня 2021 р.) / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2021. – С. 84-86.

Регіональних

1. Грядуща В.В. Цифровізація в сфері професійної (професійно-технічної) освіти /«Цифрова компетентність як складник розвитку професійної компетентності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О: Матеріали регіонального науково-практичного семінару (6 жовтня 2021 р.). Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. с. 36-39.

2. Денисова А.В. Цифрові інструменти педагога для організації дистанційного навчання/«Цифрова компетентність як складник розвитку професійної компетентності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О: Матеріали регіонального науково-практичного семінару (6 жовтня 2021 р.). Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. с. 43-47.

3. Івашев Є.В. Цифровізація освіти – відповідь на виклики сьогодення/«Цифрова компетентність як складник розвитку професійної компетентності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О: Матеріали регіонального науково-практичного семінару (6 жовтня 2021 р.). Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. с 55-58.

4. Сахно О.В. Модель розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти /«Цифрова компетентність як складник розвитку професійної компетентності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О: Матеріали регіонального науково-практичного семінару (6 жовтня 2021 р.). Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. с. 91-95.

5. Удовик С. І. Формування інформаційно-цифрових компетентностей медпрацівників /«Цифрова компетентність як складник розвитку професійної компетентності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О: Матеріали регіонального науково-практичного семінару (6 жовтня 2021 р.). Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. с. 95-99.

Написання посібників, збірників

1. Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій: навчальний посібник / Івашев Є.В., Сахно О.В., Грядуща В.В., Денисова А.В., Лукіянчук А.М., Удовик С.І. Біла Церква: БІНПО, 2021. 245 с.

2. Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій: збірник спецкурсів / Сахно О.В., Грядуща В.В., Денисова А.В., Сташенко С.В. Біла Церква: БІНПО, 2021. 164 с.

Участь членів кафедри у написанні навчальних посібників, підручників:

1. Griadushcha Vira: Digital technologies of distance education. – подано до друку у міжнародній монографії «Інноваційні моделі підвищення кваліфікації педагогів професійних навчальних закладів у контексті формування та розвитку їх професійної компетентності»

2. Oleksandr Volodymyrovych Sakhno Digital competence of teacher and organization of distance education: principles and tools «Інноваційні моделі підвищення кваліфікації педагогів професійних навчальних закладів у контексті формування та розвитку їх професійної компетентності».

3. Olga Leonidivna Hermak Author's method of application of electronic educational resources on teaching professional disciplines of energy profile in vocational education institutions «Інноваційні моделі підвищення кваліфікації педагогів професійних навчальних закладів у контексті формування та розвитку їх професійної компетентності».

4. Anna Grigoryevna Gorlova BICPE Consulting Center as a refresher training model for pedagogical staff of P(PT)E institutions in a distance learning system «Інноваційні моделі підвищення кваліфікації педагогів професійних навчальних закладів у контексті формування та розвитку їх професійної компетентності»

У електронній бібліотеці НАПН України розміщено основні праці членів кафедри, а саме 19 ресурсів.

Висновки до розділу 4

Метою п’ятого (підсумково-узагальнюючого) етапу дослідження було проведення аналізу та узагальнення отриманих результатів експериментального етапу перевірки ефективності впровадження розробленої інноваційної моделі розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О засобами ІКТ у системі підвищення кваліфікації.

Результати експерименту підтвердили ефективність розробленої інноваційної моделі розвитку цифрової компетентності в умовах професійної (професійно-технічної) освіти: підвищився рівень цифрової компетентності педагогічних працівників, упровадження новітніх освітніх підходів і технологій набуло в професійній діяльності системного характеру.

Разом із викладеним, було встановлено, що удосконалена сучасна модель підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти у контексті формування та розвитку цифрової компетентності, потребує застосування системного підходу до моніторингу та оцінювання задоволеності замовників освітніх послуг та ключових стейкголдерів.

Загалом під час проведення п’ятого етапу досліджень було:

- перевірено ефективність реалізації інноваційної моделі розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
- проаналізовано ефективність використання розроблених спецкурсів, які є частиною професійно-зорієнтованої моделі та впроваджувалися в модуль 5 «Цифрові технології в освіті» курсів підвищення кваліфікації, перевірено дію механізмів науково-методичного супроводу таких спецкурсів у курсовий та міжкурсовий періоди;
- проведено: науково-практичний семінар щодо акутальних питань підготовки фахівців та реалізації розробленої і впровадженої інноваційної

моделі розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами ІКТ у освітній процес;

- узагальнено дані та підготовлено підсумковий звіт НДР.

У окреслений період підготовлено:

- розділ у монографії «Інноваційні моделі підвищення кваліфікації педагогів професійних навчальних закладів у контексті формування та розвитку їх професійної компетентності»;

- навчальний посібник: «Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій»;

- збірник спецкурсів «Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій».

ВИСНОВКИ

Сучасна професійна освіта розвивається в контексті якісних змін не тільки цілей освітнього процесу, а й моделей професійної компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти. У зв'язку з реформуванням системи освіти загалом та системи професійної освіти зокрема долаються традиційні уявлення про педагогічну діяльність, як таку, що регулюється нормами стандартизованої професійної поведінки в педагогічних ситуаціях, які повторюються. Зміни, котрі відбуваються на сучасному етапі в освітній системі України, підтверджують, що на сьогодні чільне місце серед інтенсивних чинників розбудови освіти посідає педагог з його компетенціями, здібностями, навичками, досвідом, мотивами трудової діяльності.

Входження до європейського освітнього простору потребує розвитку професійної компетентності педагогів на гуманістичних засадах, їхньої конкурентної спроможності й мобільності, що приводить до суттєвого збільшення обсягів знань, умінь і навичок, необхідних педагогу для успішної фахової діяльності в умовах не лише традиційного навчання, але й змішаного та дистанційного. Тож саме розвиток професійної компетентності є необхідним складником професійного саморозвитку і самореалізації педагога професійної освіти впродовж життя, його конкурентоспроможності на вітчизняному й міжнародному ринку праці.

У дослідженні здійснено *цілісний науковий аналіз проблеми розвитку професійної компетентності у її складниках: науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової компетентності в умовах професійної (професійно-технічної)* освіти, розроблено, експериментально перевірено, упроваджено в підготовку педагогічних працівників сучасні моделі підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти у контексті формування та розвитку їх науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової компетентностей, визначено дієвість моделей, експериментально доведено їх ефективність, а також

упроваджено науково-методичний супровід та навчально-методичне забезпечення в систему курсової і післякурсової підготовки педагога.

Теоретичний аналіз проблеми дослідження й одержані результати дослідно-експериментальної роботи підтвердили авторську гіпотезу, засвідчили ефективність розв'язання поставлених завдань і дали підстави для формулювання **загальних висновків**.

1. Здійснений аналіз вітчизняної та закордонної психолого-педагогічної, філософської, соціологічної літератури з питань сучасного стану дослідження проблеми компетентнісного підходу щодо професійного розвитку сучасного педагога, зокрема проблеми розвитку науково-методичної, психолого-педагогічної та цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної освіти як складників професійної компетентності, засвідчив актуальність та необхідність уточнення основних понять у період реформування галузей професійної освіти.

2. Наукове обґрунтування та експериментальна перевірка дієвості структурно-функціональної моделі розвитку психолого-педагогічної компетентності, структурно-процесуальної моделі розвитку науково-методичної компетентності та моделі розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в системі неперервної професійної освіти, їх сутнісних складників, елементного складу (цільового, аксіологічного, акметехнологічного, діяльнісно-упроваджувального, управлінського, моніторингово-результативного, рефлексійного) дозволи встановити позитивну динаміку якості освітніх послуг, розширення можливостей вибудовувати особисту траєкторію професійного розвитку педагогічних працівників закладів професійної освіти та загалом розвинути їх професійну компетентність.

3. Визначений та експериментально доведений вплив організаційно-педагогічних (формування стійкої мотивації до професійного самовдосконалення, забезпечення взаємозв'язку змісту освітнього процесу підвищення кваліфікації професійною діяльністю, спрямування на самореалізацію за підтримки інновацій), зовнішніх та внутрішніх умов на

розвиток науково-методичної, психолого-педагогічної та цифрової компетентностей педпрацівників ЗП(ПТ)О з урахуванням сучасних вимог до особистості педагога та освітнього процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти дозволив встановити, що перехід від одного рівня професійного розвитку до іншого, вищого, обумовлений якісними перетвореннями в змісті системоутворювальних компонентів, активний характер змін простежувався в удосконаленні професійно-педагогічної діяльності, професійних настановах, особистісних якостях.

4. Схарактеризовані результати репрезентативних моніторингових досліджень й оцінювання рівня задоволеності замовників освітніх послуг упровадженими технологіями науково-методичного супроводу реалізації сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в контексті формування та розвитку їх науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової компетентностей у предметно-методичному, професійно-кваліфікаційному, соціальному, експертному, маркетинговому, інформаційно-комунікаційному, моніторинговому, психолого-мотиваційному, консалтинговому, коучинговому тощо напрямах.

5. Результати моніторингових досліджень довели, що упроваджені сучасні моделі підвищення кваліфікації педагогів професійної освіти в контексті формування та розвитку їх професійної компетентності у сукупності науково-методичної, психолого-педагогічної, цифрової компетентностей утворюють комплексну компетентнісну систему оцінювання, корекції й моделювання індивідуальної траєкторії професійної діяльності педагогічного працівника ЗП(ПТ)О як суб’єкта власного самовдосконалення і самореалізації, який готовий мобільно, продуктивно й творчо вирішувати інноваційні освітні завдання, обирати траєкторію професійно-особистісного розвитку шляхом формальної та неформальної післядипломної освіти.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. – 376 с.

2. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. К. : Академвидав, 2004. 352 с.

3. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: Монографія/ за ред. П.Ю. Сауха. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. 496 с.

4. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 № 419-р. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text

5. Кремень В. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. К. : Грамота, 2005. 448 с.

6. Boyatzis R., Melvin S., Van Oosten E, (2019) Helping people change. Coaching with compassion for lifelong learning and growth. Harvard Business Review Press 256 p. ISBN-13: 978-1633696563

7. Boyatzis Richard E. The Competent Manager: A Model for Effective Performance. John Wiley & Sons,. 1991. 328 p

8. Collett K and others. The role of coaching in vocational education and training. City And Guilds (Centre For Skills Development): Alan Brown, University of Warwick; Liz Browne, Oxford Brookes University; Kathleen Collett, City & Guilds Centre for Skills Development; Chris Devereux, Institute of Education; Jill Jameson, University of Greenwich, Centre for the Use of Research and Eviden. London, 2017, from http://www.skillsdevelopment.org/pdf/Insights-the-role-of-coaching-in-vocational-education.pdf

9. David J.Osman, Jayce R.Warner. Measuring teacher motivation: The missing link between professional development and practice. *Teaching and Teacher Education*. 2020. Volume 92. https://doi.org/10.1016/j.tate.2020.103064

10. Doktorovich M.O. Professional competence of a social pedagogue *Bulletin of the Glukhiv State Pedagogical University.* 2010. V. 15. pp. 64-69.

11. Downey M. (2008) Effective coaching: Coach coaching lessons: trans. with English Moscow: Dobraya Kniga, 288 p

12. Eden C., Acker F. Mapping distinctive competencies: a systemic approach. *Journal of the Operational Research Society.* 2020. *51,12-20* *https://doi.org/10.1057/palgrave.jors.2600909*

13. Galvey U.T. Work as an internal game. Focus, learning, fun and mobility in the workplace. Moscow: Alpina Business Books, 2005, 194 p.

14. Guseva S.,Dombrovskis V., Capulis S. Personality Type and Peculiarities of Teacher's Professional Motivation in the Context of Sustainable Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2014, Volume 112, pp 133-140 https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1147

15. Javier Pérez Capdevila Definición, medición y mapas de competencias laborales. La Habana : Editorial Universitaria,. 1 online resource, 2017. 151 p .

16. Karpova L.G. Formation of professional competence of the teacher of comprehensive school. PhD Thesis. Kharkiv state. Univ. GS Frying pans. Kharkiv,2021 295 p.

17. Koshonko G.A. The essence and structure of professional competence of a teacher. *Theory and practice of professional training in the context of European integration processes*: collection. Science. pr. - Zhytomyr: FLP Levkovets, 2016. P. 30-37.

18. Manuel A., van der Linden J., Popov O. Educators in non-formal vocational education and training in Mozambique: a plea for recognition and professionalisation. *International Journal of Lifelong Education.* 2017. 36, p. 324-338 *https://doi.org/10.1080/02601370.2016.1241311*

19. Martin, A., Lencer, S., Schrader, J., Koscheck, S., Ohly, H., Dobischat, R., Rosendahl, A.. (editors) Poll DIE. Das Personal in der Weiterbildung. Arbeits- und Beschäftigungsbedingungen, Qualifikationen, Einstellungen zu Arbeit und Beruf. Bonn, Germany: Bertelsmann. 2017

20. Mok Sog Yee, Staub C. Fritz. Does coaching, mentoring, and supervision matter for pre-service teachers' planning skills and clarity of instruction? A meta-analysis of (quasi-)experimental studies. Teaching and Teacher Education. Volume 107 https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103484

21. Muyia F., Caroline N., Machuma S.Wekullo, Muyia H. Examining research productivity of faculty in selected leading public universities in Kenya. *International Journal of Educational Development* Volume 66, pp 44-51https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2019.01.005

22. Nezhinskaya O.O., Tymenko V.M. Fundamentals of coaching: a textbook. Kyiv, Kharkiv: DISA PLUS LLC, 2017. 220 p.

23. Perumal K., Maistry S. Pedagogical Competencies of South African Marketing Educators. *Africa Education Review* *https://doi.org/10.1080/18146627.2021.1878377*

24. Professional and pedagogical competence of a teacher of higher education: a textbook / ed. I.L. Kholkovskaya. Vinnytsia: Nilan Ltd., 2017. 144 p.

25. Regulations on the school of pedagogical coaching in the system of postgraduate education / scientific ed., arranged by V.V. Sidorenko: Bila Tserkva, BINPO, 2019, 15 p.

26. Romanova S.M. Coaching as a new technology in vocational education. *Bulletin of the nat. aviation. un-ty*. Series: Pedagogy. Psychology, 2010. Vip. 3. pp. 83-86.

27. Rudnytsky O.V. Coaching as an interactive technology in education. *Bulletin of the Dnepropetrovsk Alfred Nobel University*. Series: Pedagogy and Psychology, 2014 № 2 (8). Pp. 173-176.

28. Schüßler, I., Egetenmeyer, R. Akademische Professionalisierung - zur Situation der Studiengänge in der Erwachsenenbildung/Weiterbildung in Deutschland. (editors) У Tippelt, R., von Hippel, A., Handbuch Erwachsenenbildung/Weiterbildung, 2018 (6th edition, pp. 1071 - 1088). Wiesbaden, Germany: Springer VS .

29. Şengel Ü, Çevrimkaya M., Zengin B. The effect of professional expectations of tour guiding students on their professional motivation. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education* Available online 17 https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2020.100293

30. Shishov S.E. Competence approach to education: a whim or a necessity? *Standards and monitoring in education.* - №2 (March-April). 2002P. 60-64.

31. Shmygol I. The essence and structure of professional competence of a teacher. *Problems of training a modern teacher.* 2011. - № 4 (1). P. 197-204. from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2011_4(1)__32.

32. Sidorenko V.V. Pedagogical coaching as an innovative technology of scientific and methodological support of professional and personal development of teachers in the system of postgraduate education. *Scientific treasury of education of Donetsk region.* Donetsk, 2014. № 3 (14). Pp. 13-19.

33. Suleimanova S. Innovative Activity of the Teacher: In the Course of his Professional Formation. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2013. Volume 81. Pp 395-399. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.06.449

34. Tang Y.F.S., Wong K.Y. A., Li D.Y. D., Cheng M.H., Millennial M. generation preservice teachers' intrinsic motivation to become a teacher, professional learning and professional competence. *Teaching and Teacher Education*. Volume 96. https://doi.org/10.1016/j.tate.2020.103180

35. Teemant A, Wink J.,Tyra S. Effects of coaching on teacher use *of sociocultural instructional practices. Teaching and Teacher Education. Volume 27, Issue 4. Pp 683-693 https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.11.006*

36. Theobald M. Self-regulated learning training programs enhance university students' academic performance, self-regulated learning strategies, and motivation: A meta-analysis. *Contemporary Educational Psychology*. Volume 66, https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2021.101976

37. Tometten L., Heyder A.,Steinmayr R. Links Between Teachers' Knowledge About Special Educational Needs and Students' *Social Participation and Academic Achievement in Mainstream Classes. Contemporary Educational*

Psychology Available online 7 October https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2021.102022

38. Vishnyakova S.M. Professional education: Dictionary. Key concepts, terms, current vocabulary. Moscow : NMC SPO, 1991. 538 c.